

Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego
dotyczącego oceny efektów przeprowadzonej w 2014 r.
deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych

WARSZAWA, MARZEC 2019 R.

Spis treści

Wstęp	2
Cel badania ankietowego	3
Metodologia badania ankietowego	3
Profil respondentów	5
Analiza wyników badania ankietowego	8
Odpowiedzi udzielone na pytania skierowane do wszystkich grup respondentów biorących udział w badaniu	8
Odpowiedzi udzielone na pytania skierowane do respondentów z grupy I „ <i>wykonujący usługi księgowe</i> ”	33
Odpowiedzi udzielone na pytania skierowane do respondentów z grupy II „ <i>korzystający z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną</i> ”	42
Odpowiedzi udzielone na pytania skierowane do respondentów z grupy III „ <i>pozostali</i> ”	52
Podsumowanie i Rekomendacje	54

WSTĘP

W Polsce w latach 2013-2014 podjęte zostały działania mające na celu ułatwienie dostępu do zawodów regulowanych. Dokonano tego poprzez wprowadzenie do polskiego porządku prawnego trzech ustaw deregulujących dostęp do ponad 240 zawodów. Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych objęte zostało drugą transzą deregulacji.

Do dnia 9 sierpnia 2014 r., czynności składające się na usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych mogły wykonywać wyłącznie osoby uprawnione, tj. posiadające świadectwo kwalifikacyjne Ministra Finansów albo certyfikat księgowy Ministra Finansów¹ oraz biegli rewidenci i doradcy podatkowi. Na przestrzeni lat wymogi dotyczące uzyskania certyfikatu księgowego MF zmieniały się, brane było pod uwagę m.in. wykształcenie, praktyka w księgowości czy zdanie z wynikiem pozytywnym egzaminu państwowego.

Uprawnienia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych wydawane były od 1994r. Łącznie wydano ponad 100 000 uprawnień w tym: 69 276 certyfikatów księgowych oraz 34 787 świadectw kwalifikacyjnych.

Od dnia 10 sierpnia 2014 r., tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z *dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych* (Dz. U. poz. 768)², czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych może wykonywać każda osoba, która:

- ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za ściśle określony katalog przestępstw, tj. za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości,
- posiada ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej.

Od deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych upłynęły 4 lata. Departament Rachunkowości i Rewizji Finansowej w Ministerstwie Finansów

---

¹ W dalszej części niniejszego raportu, świadectwo kwalifikacyjne Ministra Finansów oraz certyfikat księgowy Ministra Finansów, zastępuje się określeniem „certyfikat księgowy MF”.

² zwana dalej „ustawą deregulacyjną”

podjął próbę zweryfikowania efektów przeprowadzonej deregulacji. Częścią tej oceny jest niniejszy raport.

CEL BADANIA ANKIETOWEGO

Celem przeprowadzonego badania ankietowego było dokonanie oceny efektów wprowadzonej w 2014 r. deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Jako narzędzie badawcze wykorzystano opracowaną przez Departament Rachunkowości i Rewizji Finansowej w Ministerstwie Finansów ankietę dotyczącą usług księgowych³. Przedmiotem badania był rynek usług księgowych w Polsce.

METODOLOGIA BADANIA ANKIETOWEGO

Badanie ankietowe przeprowadzone było w terminie od dnia 20 lipca 2018 r. do dnia 30 września 2018 r. w formie ankiety dostępnej online na stronie internetowej Ministerstwa Finansów.

Informację o prowadzonym badaniu Ministerstwo Finansów opublikowało w formie stosownego komunikatu na swoich stronach internetowych, dodatkowo rozpowszechniło za pośrednictwem poczty elektronicznej wśród szerokiego grona odbiorców, m.in. wśród instytucji branżowych czy uczelni wyższych, zapraszając wszystkie osoby zainteresowane usługami księgowymi do wzięcia udziału w badaniu.

Na wstępie ankiety respondenci zostali poproszeni o określenie swojej przynależności do jednej z trzech grup:

- 1) grupa I – „*wykonujący usługi księgowe*”,

---

³ Na potrzeby ankiety usługi księgowe należy rozumieć jako prowadzenie ewidencji księgowej w następujących formach:

- księgi rachunkowe,
- podatkowa księga przychodów i rozchodów,
- ryczałt ewidencjonowany,
- karta podatkowa.

- 2) grupa II – „korzystający z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną”),
- 3) grupa III – „pozostali”, czyli respondenci, którzy nie wykonują usług księgowych, ani nie korzystają z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną, a chcą się wypowiedzieć na temat deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

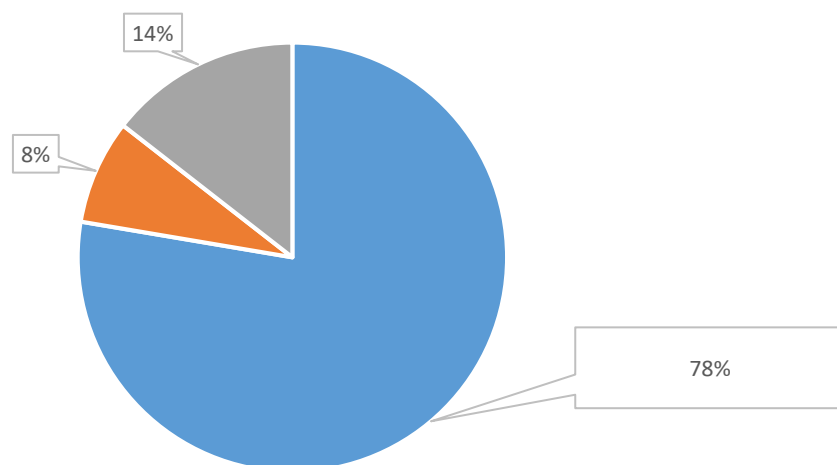
Część pytań ankietowych skierowana była do wszystkich osób biorących udział w badaniu, natomiast inne tylko do poszczególnych grup.

W badaniu wzięło udział 6418 osób, z czego 4333 osoby wypełniły ankietę w całości. Uzyskana liczba wypełnionych ankiet świadczy o zaangażowaniu społeczeństwa w tematykę deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Wszystkim, którzy zdecydowali się wziąć udział w badaniu bardzo dziękujemy, doceniamy poświęcony czas. Zależało nam na poznaniu opinii społeczeństwa na temat rynku usług księgowych w Polsce.

W celu rzetelnego i obiektywnego przedstawienia wyników ankiety i ich analizy, w raporcie uwzględnione są tylko odpowiedzi ujęte w ankietach wypełnionych kompletnie.

Wśród ogółu ankietowanych, którzy wzięli udział w badaniu, zdecydowana większość - 3365 osób (78%) zadeklarowała przynależność do **grupy I „wykonujący usługi księgowe”** (w dalszej części ankiety oznaczeni zostali **kolorem niebieskim**), 341 osób (8%) do **grupy II „korzystający z usług księgowych”** (kolor pomarańczowy), natomiast 627 osób tj. 14% do **grupy III „pozostali”** (kolor szary).

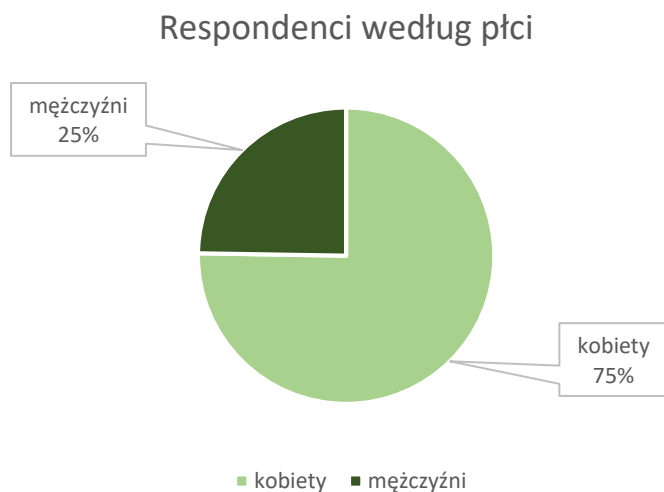
Podział ankietowanych według przynależności do grupy

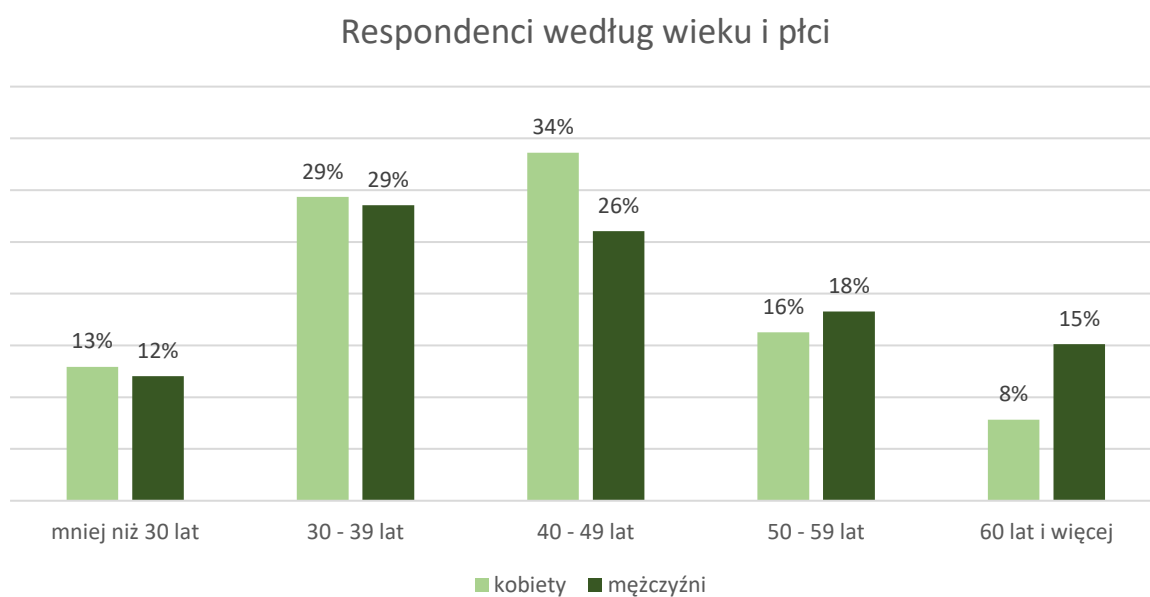
■ wykonuję usługi księgowe ■ korzystam z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną ■ pozostali

PROFIL RESPONDENTÓW

Z pozyskanych drogą badania ankietowego informacji wynika, że 75% ankietowanych stanowiły kobiety, zaś 25% - mężczyźni.

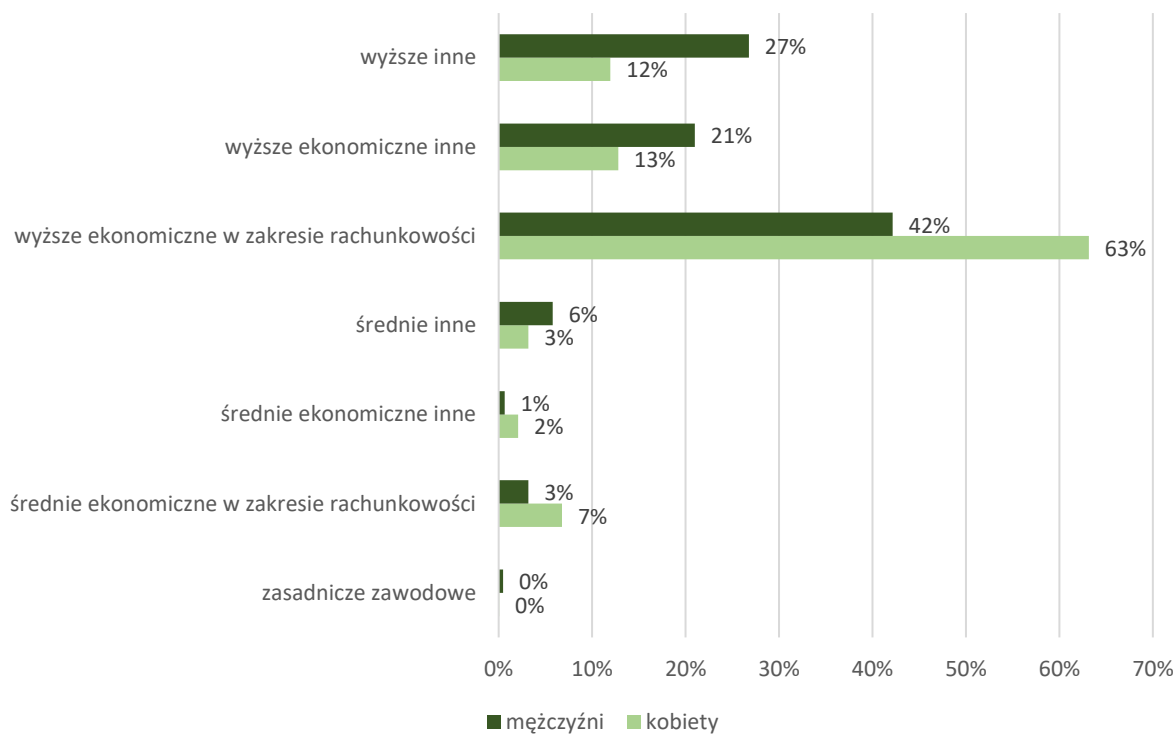

Wśród wszystkich ankietowanych najlichnieszą grupę stanowiły kobiety w dwóch przedziałach wiekowych 40 - 49 lat oraz 30 - 39 lat. Podobnie wśród mężczyzn, najczęściej wypowiedzieli się panowie w wieku 30 - 39 lat i 40 - 49 lat.

Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym ekonomicznym w zakresie rachunkowości. Wykształcenie takie posiada 63% wszystkich kobiet oraz 42% wszystkich mężczyzn, którzy wzięli udział w badaniu.

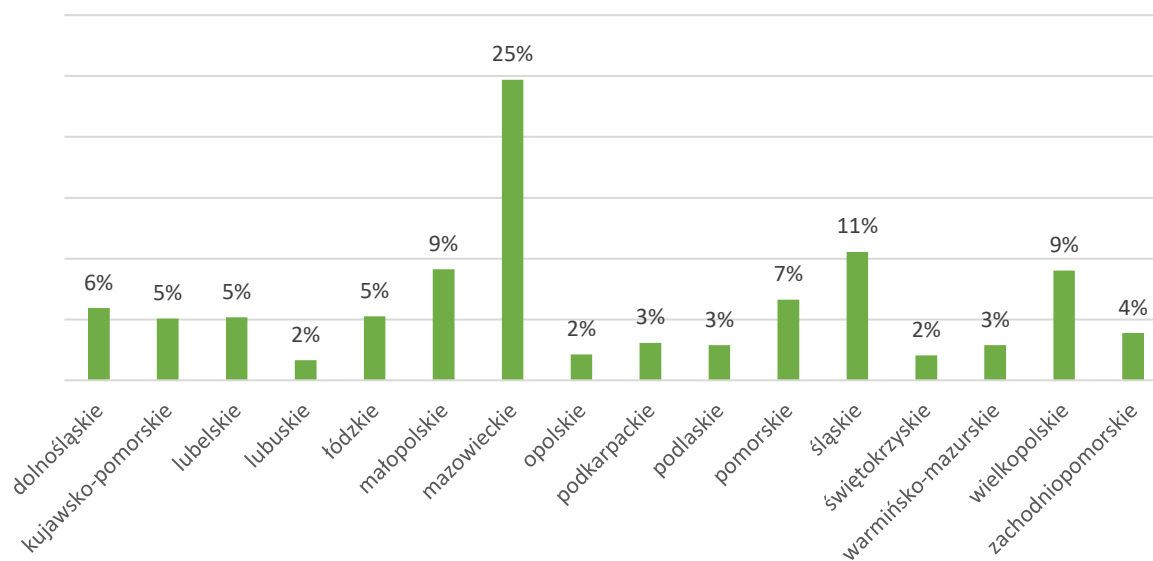
Respondenci według wykształcenia i płci

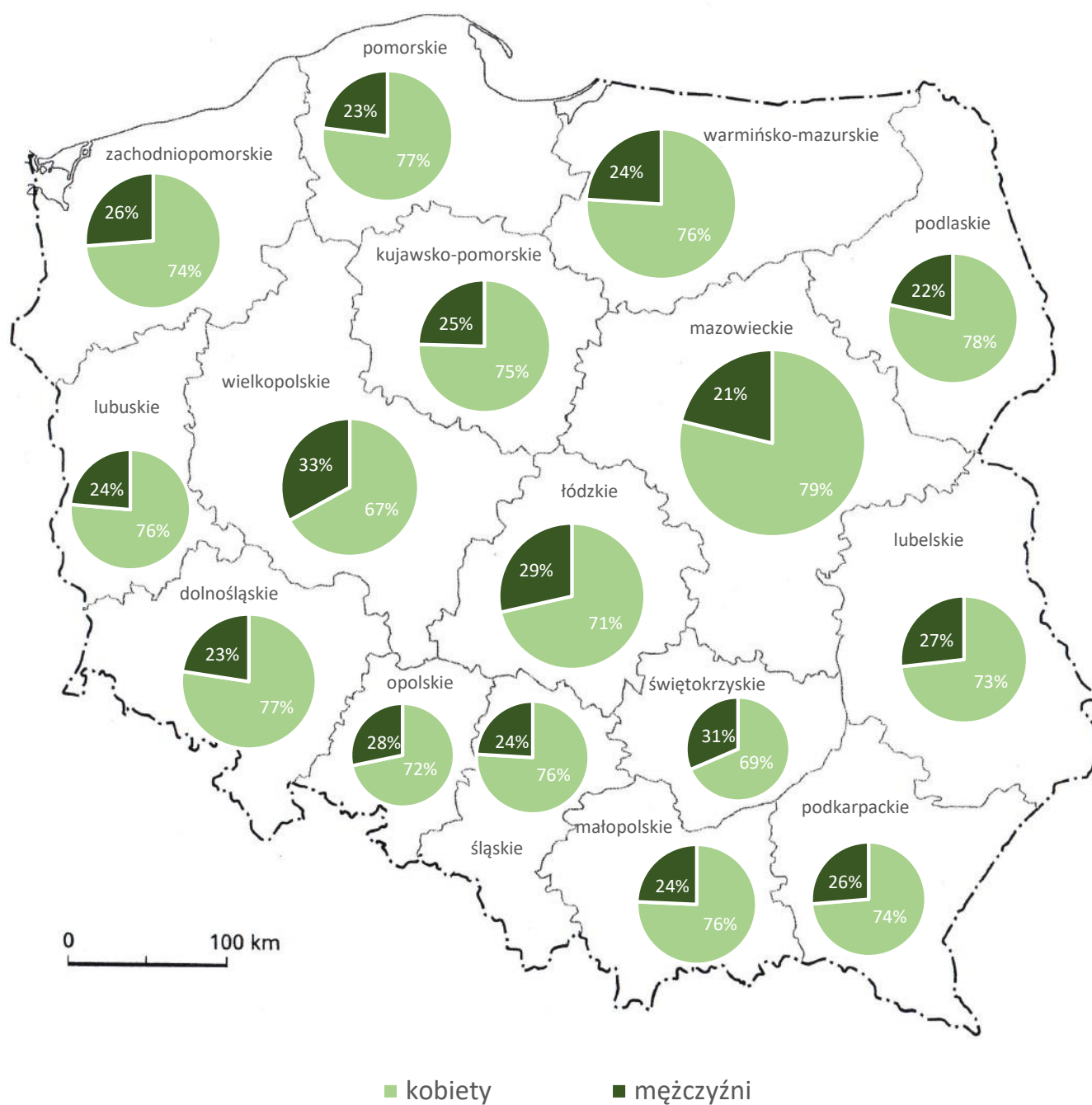
Wśród ankietowanych przeważały osoby z województwa mazowieckiego, stanowiły one 25% wszystkich osób, które wzięły udział w badaniu ankietowym.

Respondenci według województw

Najmniej osób reprezentowało województwa lubuskie, świętokrzyskie i opolskie. W każdym województwie wśród respondentów dominowały kobiety.

Respondenci według płci w podziale na województwa

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

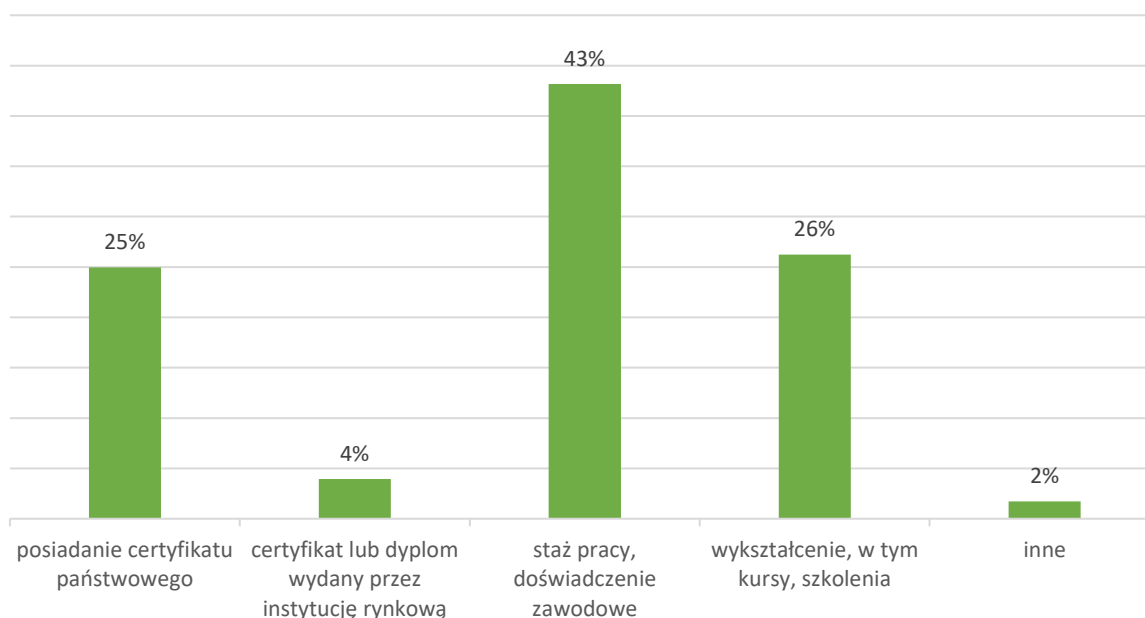
PYTANIA SKIEROWANE DO WSZYSTKICH GRUP RESPONDENTÓW

W tej części zaprezentowane są odpowiedzi udzielone przez wszystkich respondentów biorących udział w badaniu.

Co według Pana/Pani najlepiej odzwierciedla kwalifikacje i poziom wiedzy księgowego?

Dla zdecydowanej większości ankietowanych najlepszą rekomendacją kwalifikacji i poziomu wiedzy księgowego jest jego doświadczenie wynikające ze stażu pracy i wieloletniej praktyki (43%). Wśród kolejnych wskazań znalazły się: wykształcenie, w tym ukończone kursy i szkolenia (26%) oraz posiadanie certyfikatu państwowego (25%). Certyfikat lub dyplom wydawany przez instytucje rynkowe wskazało tylko 4% ankietowanych.

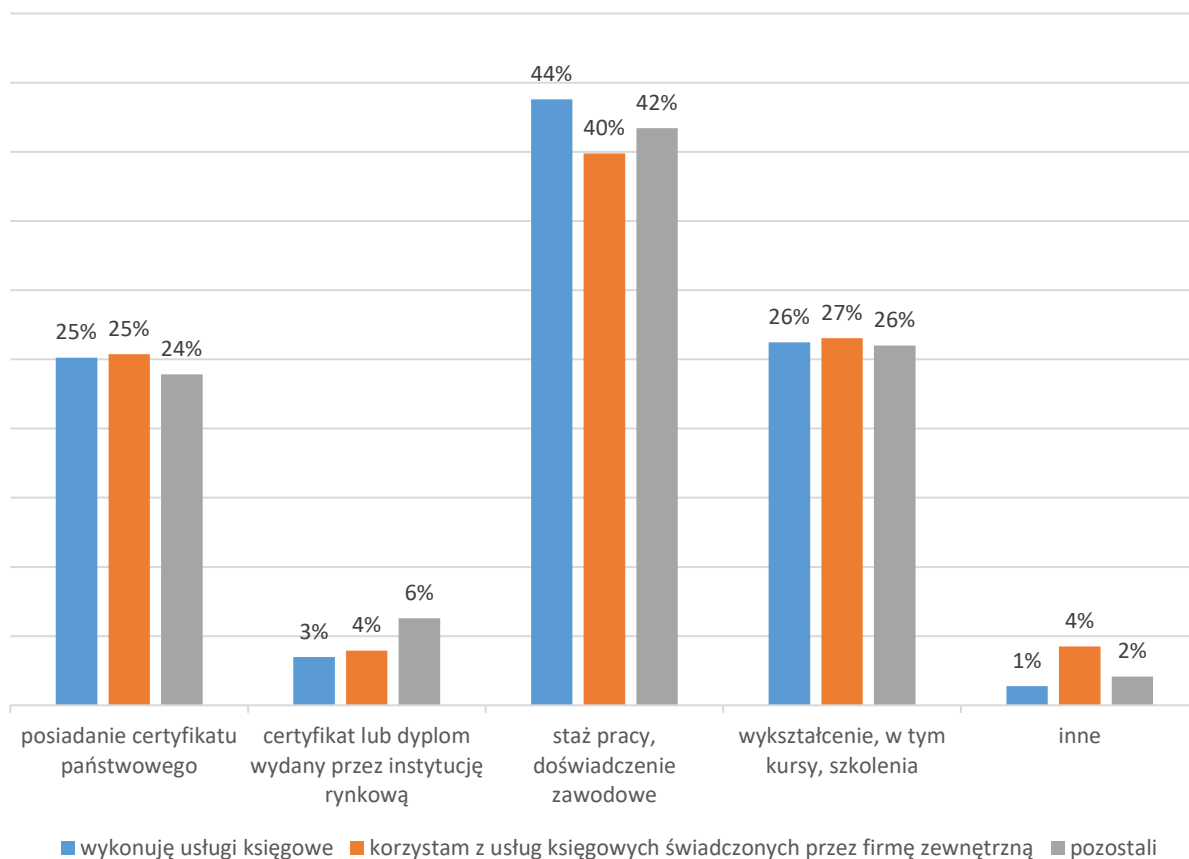
Co najlepiej odzwierciedla kwalifikacje i poziom wiedzy księgowego?
(respondenci ogółem)

Respondenci niezależnie od tego, którą grupę reprezentują wskazują podobną hierarchię kryteriów odzwierciedlających kwalifikacje i poziom wiedzy księgowego. Wszystkie grupy najwyżej cenią sobie staż pracy i doświadczenie

zawodowe, wykształcenie oraz posiadanie certyfikatu państwowego. Zdecydowanie najmniej osób wskazało na certyfikat lub dyplom wydany przez instytucję rynkową. Obrazuje to poniższy wykres.

Co najlepiej odzwierciedla kwalifikacje i poziom wiedzy księgowego?
(w podziale na grupy respondentów)

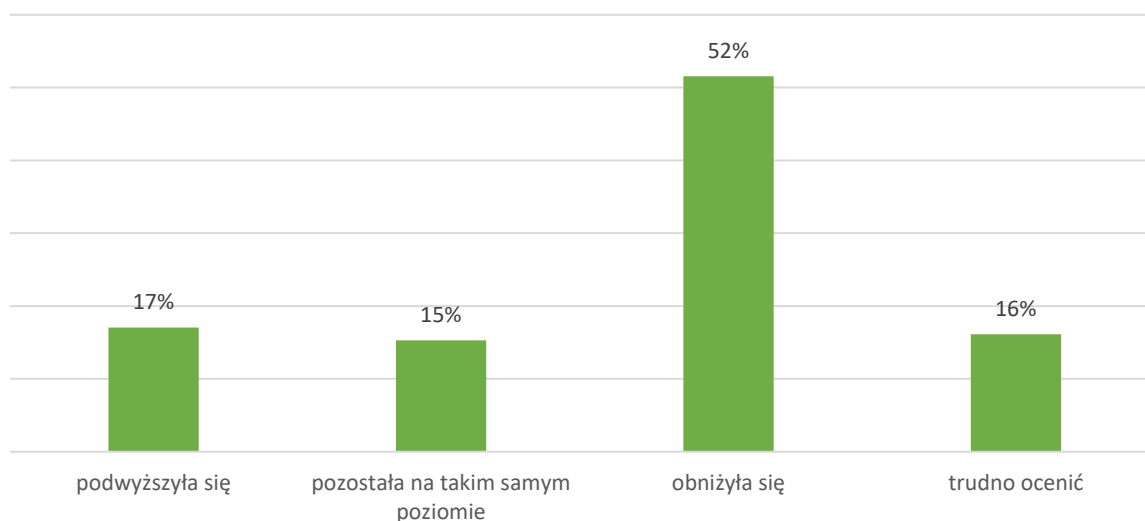

W ramach „innych” kryteriów wskazanych przez respondentów jako odzwierciedlające kwalifikacje i poziom wiedzy księgowego wymienić należy konieczność ciągłego kształcenia i weryfikowania posiadanej wiedzy w celu nadążenia za zmianami prawa i jego interpretacjami, udział w szkoleniach, kursach, obowiązkowe doskonalenie zawodowe, a także referencje – opinie czy też cechy osobowościowe, które ich zdaniem powinny cechować wykwalifikowanego księgowego.

Jak zmieniła się według Pana/Pani jakość świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych w ostatnich 4 latach?

Zdecydowana większość respondentów, zauważyła iż w ostatnich 4 latach nastąpiło obniżenie jakości świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych (52% wskazań), natomiast 17% jest zdania, iż poziom jakości tych usług podwyższył się. Dla 15% jakość pozostała na takim samym poziomie, zaś 16% respondentów stwierdziło, iż trudno ocenić zmianę jakości.

Jakość świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych
w ostatnich 4 latach
(respondenci ogółem)

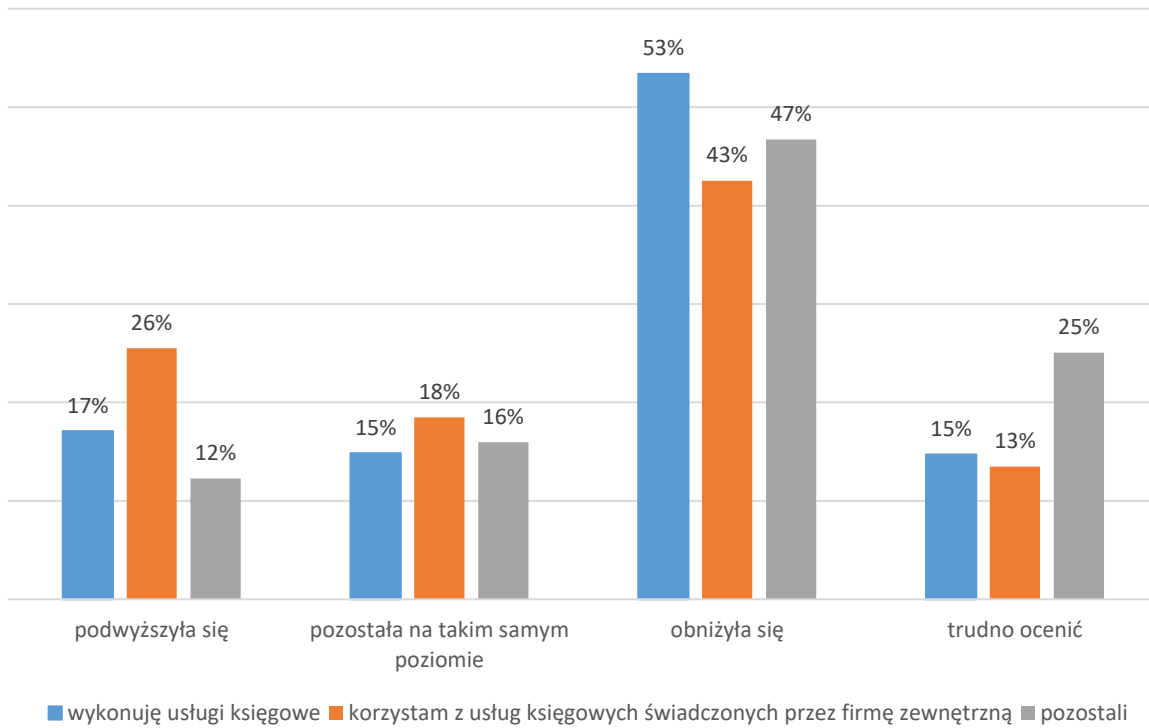
Wyniki badania wskazują, że według wszystkich trzech grup respondentów jakość świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych w ostatnich 4 latach obniżyła się.

Takiego zdania jest ponad połowa respondentów z grupy I „*wykonujących usługi księgowo*” (53%). Z drugiej strony 17% respondentów z tej grupy stwierdziło, iż jakość świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych podwyższyła się, a dla 15% jakość pozostała na takim samym poziomie lub też trudno im ocenić zmianę jakości.

Wśród grupy II „*korzystających z usług księgowych*” również dominuje zdanie iż jakość obniżyła się. Tak twierdzi 43% ankietowanych. Natomiast 26% jest zdania, że jakość podwyższyła się. Dla 18% - jakość pozostała na takim samym poziomie, natomiast 13% twierdzi, iż trudno to ocenić. Zaznaczyć należy, że to właśnie przedstawiciele tej grupy respondentów stanowią największy odsetek oceniających pozytywnie oraz najmniejszy odsetek oceniających negatywnie zmianę jakości świadczenia usług prowadzenia ksiąg rachunkowych.

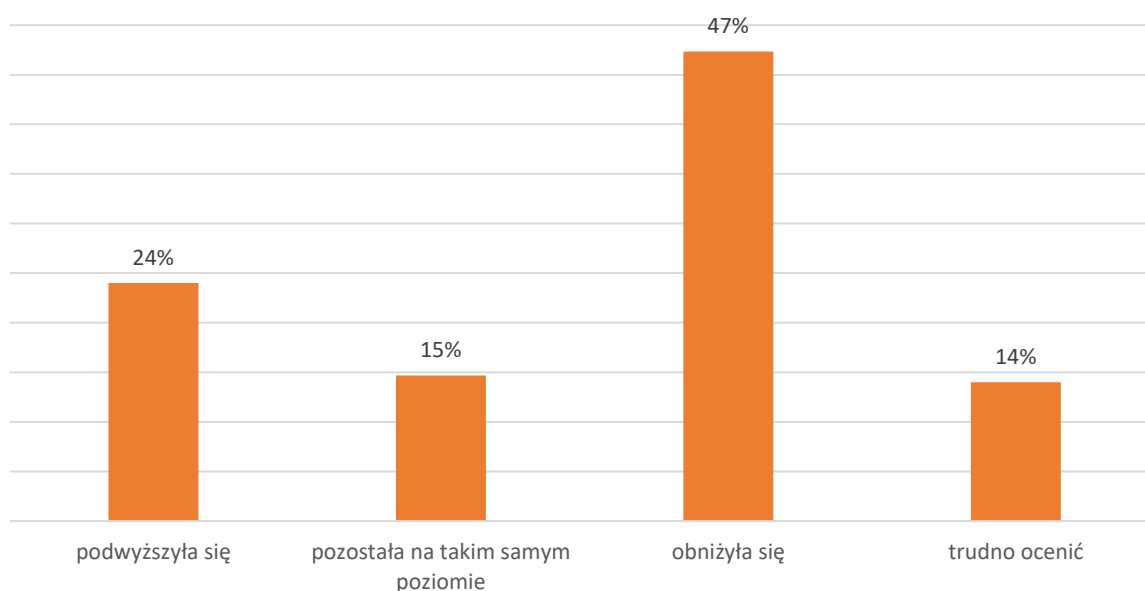
Ankietowani z grupy III „*pozostali*” najczęściej (47%) byli zdania, podobnie jak pozostałe dwie grupy, iż jakość świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych obniżyła się. Jednakże 25% z tej grupy respondentów stwierdziło, iż trudno ocenić jakość tych usług, 16% oceniło, iż jakość pozostała na takim samym poziomie, a 12% wskazało, iż jakość podwyższyła się.

Jakość świadczonych usług prowadzenia ksiąg rachunkowych
w ostatnich 4 latach
(w podziale na grupy respondentów)

Mając na uwadze cel badania ankietowego warto zwrócić uwagę na odpowiedzi osób z grupy „korzystający z usług księgowych”, którzy prowadzą ewidencję księgową w formie ksiąg rachunkowych. Jak pokazują wyniki badania aż 47% z nich stwierdziło, że jakość usług w ostatnich 4 latach obniżyła się, 24% uważa, że jakość podwyższyła się, dla 15% - jakość pozostała na niezmiennym poziomie, zaś 14% wskazało, iż trudno ocenić zmianę jakości usług.

Ocena jakości świadczonych usług dokonana przez korzystających z usług księgowych - prowadzących ewidencję księgową w formie ksiąg rachunkowych

Z analizy odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych wynika, że w grupie „korzystających z usług księgowych”, którzy prowadzą ewidencję księgową w formie ksiąg rachunkowych i twierdzą, że jakość usług w ostatnich 4 latach obniżyła się, 58% zmieniło firmę świadczącą usługi księgowe. Jako przyczynę decyzji o zmianie znacząca większość, bo aż 78%, wskazała niezadowolenie z jakości świadczonych usług. Pozostałe przyczyny to zmiana skali działania (10%), zbyt wysoka cena (2%) oraz inne (10%).

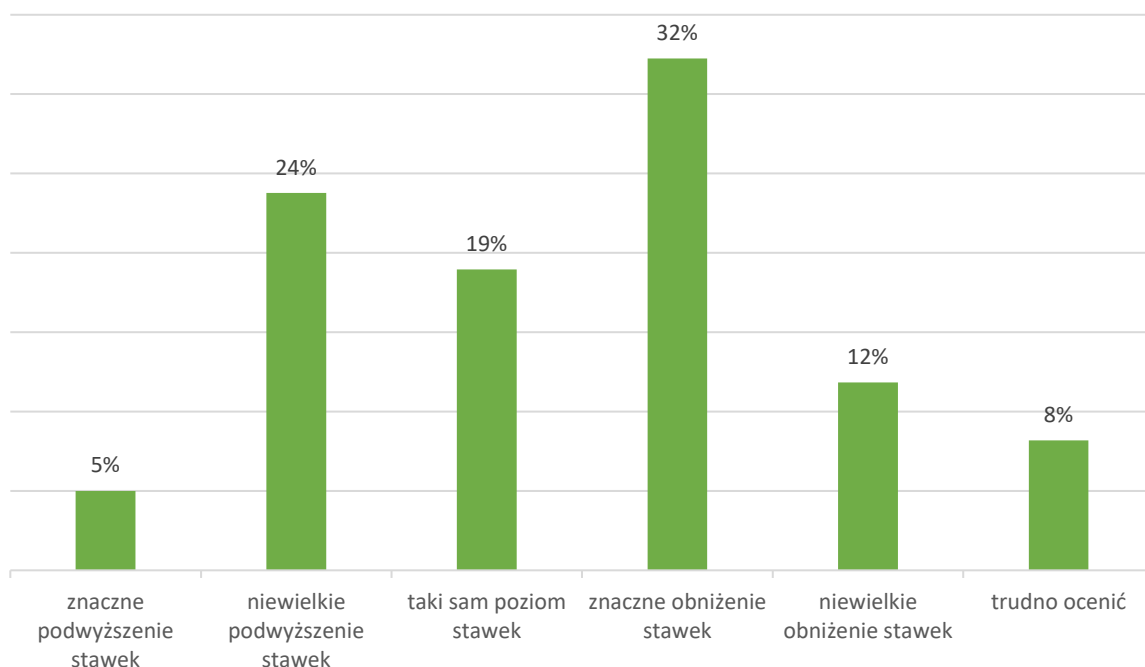
Przyczyny zmiany firmy świadczącej usługi księgowe przez korzystających z usług księgowych, którzy prowadzą ewidencję księgową w formie ksiąg rachunkowych i twierdzą, iż w ostatnich 4 latach obniżyła się jakość usług prowadzenia ksiąg rachunkowych

Jaką zmianę stawek cen za usługi księgowe zauważył Pan/Pani w ostatnich 4 latach?

Spośród ankietowanych biorących udział w badaniu 44% zaobserwowało w ostatnich 4 latach obniżenie stawek cen za usługi księgowe (z czego dla 32% było to znaczne obniżenie, a dla 12% niewielkie). 29% wskazało, iż stawki podwyższyły się (z czego na znaczne podwyższenie wskazało 5% ankietowanych, a na niewielkie 24%). Dla 19% stawki pozostały na takim samym poziomie, zaś 8% stwierdziło, iż jest im trudno ocenić zmianę stawek cen.

Zmiana stawek cen za usługi księgowe w ostatnich 4 latach
(respondenci ogółem)

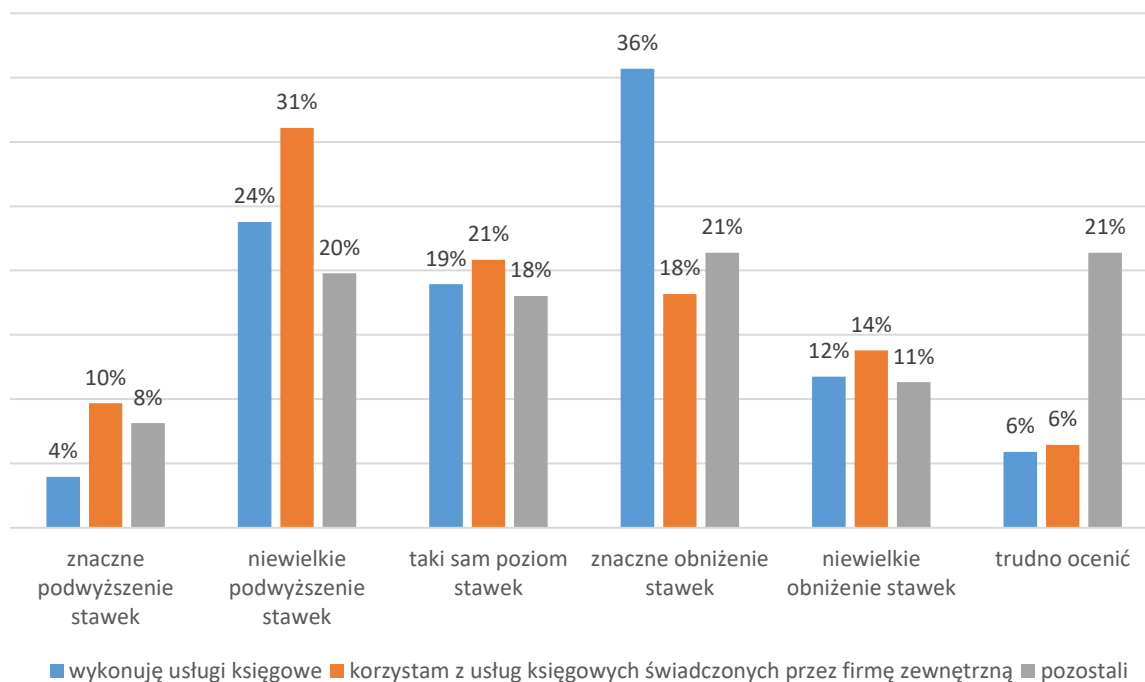

Analizując odpowiedzi poszczególnych grup respondentów na powyższe pytanie można zaobserwować, że większość grupy respondentów „*wykonujących usługi księgowo*” (48%) oceniła, że poziom cen za usługi księgowo w ostatnich 4 latach uległ obniżeniu, z czego aż 36% wskazało na znaczne obniżenie cen a 12% na niewielkie. Jednocześnie 28% ankietowanych z tej grupy uznało, że stawki cen za usługi księgowo w ostatnich 4 latach wzrosły (4% zaobserwowało znaczący wzrost, a 24% - niewielkie podwyższenie cen). Z kolei 19% z tej grupy uznało, że poziom cen pozostał na niezmiennym poziomie, zaś 6% - trudno ocenić zmianę.

Wśród grupy respondentów „*korzystających z usług księgowych*”, większość (41%) zauważyła podwyższenie stawek cen za usługi księgowo w ostatnich 4 latach, w tym 31% - stwierdziło niewielkie podwyższenie stawek, a 10% znaczne. Natomiast obniżenie stawek cen za usługi księgowo w ostatnich 4 latach wskazało 32% osób (w tym znaczne obniżenie 18%, a niewielkie obniżenie 14%). Niezmieniony poziom stawek cen zaobserwowało 21% respondentów z tej grupy, zaś 6% stwierdziło, iż trudno jest ocenić.

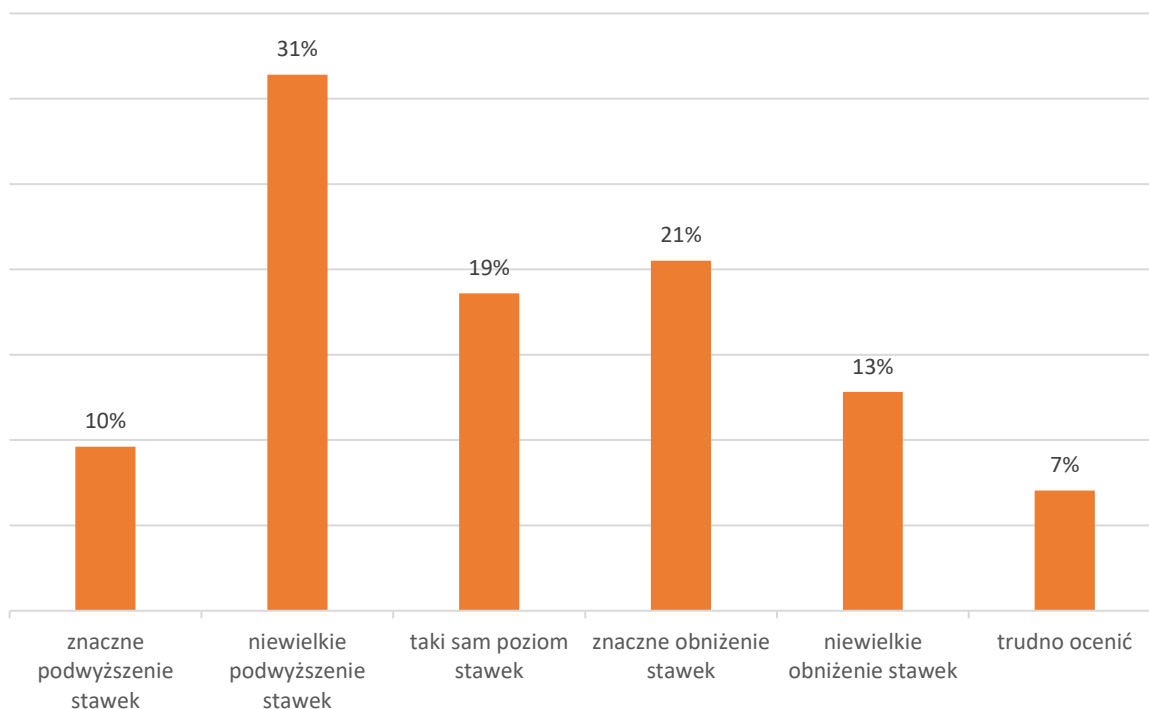
W grupie respondentów „*pozostali*” brak jest wyraźnej dominacji jednej oceny zmiany stawek cen za usługi księgowo. Głosy ankietowanych rozkładają się porównywalnie. Trudno ocenić zmianę stawek cen wskazało 21% z tej grupy, tyle samo zaobserwowało znaczne obniżenie stawek. Niewielkie podwyższenie stawek wskazało 20%, taki sam poziom stawek – 18%, zaś 11% - niewielkie obniżenie stawek, a 8% znaczne podwyższenie stawek.

Zmiana stawek cen za usługi księgowe w ostatnich 4 latach (w podziale na grupy respondentów)

Warto zwrócić uwagę, iż ocena zmiany stawek cen za usługi księgowe w ostatnich 4 latach dokonana przez grupę „korzystających z usług księgowych”, którzy prowadzą ewidencję w postaci ksiąg rachunkowych wygląda podobnie jak ocena grupy ogółem, co prezentuje poniższy wykres.

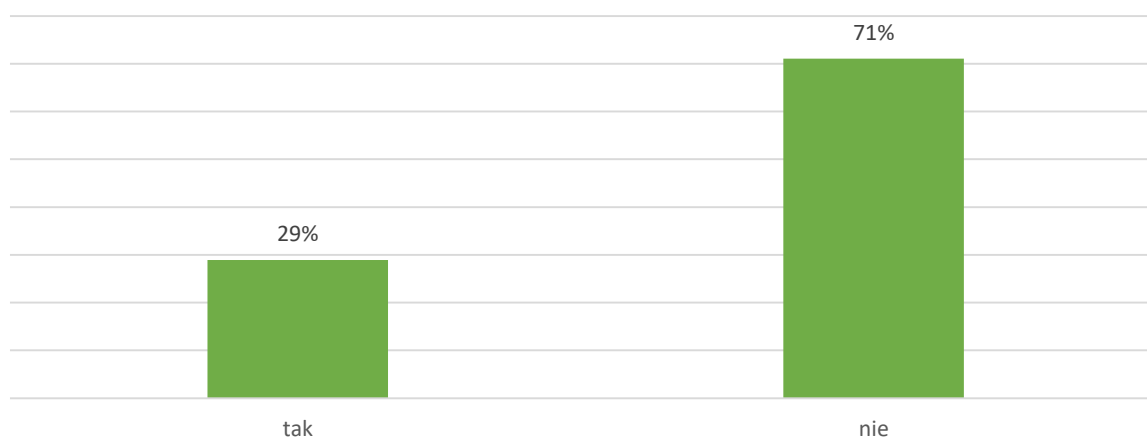
Zmiana stawek cen za usługi księgowe w ostatnich 4 latach według korzystających z usług księgowych i prowadzących ewidencję księgową w formie ksiąg rachunkowych

Czy są Panu/Pani znane kwalifikacje rynkowe (certyfikaty, świadectwa, dyplomy, licencje etc.) w zakresie usług księgowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach?

Na pytanie o znajomość kwalifikacji rynkowych w zakresie usług księgowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach, aż 71% badanych odpowiedziało, że nie zna takich kwalifikacji, tylko 29% wskazało, że takie kwalifikacje są im znane jednakże części wskazywanych przykładów nie można uznać za kwalifikacje rynkowe, gdyż były to np. zawody regulowane (biegły rewident, doradca podatkowy, czy certyfikat księgowy MF). Wśród wymienianych kwalifikacji rynkowych żadne nie zostały wskazane jako szczególnie rozpoznawalne, czy preferowane.

Znajomość kwalifikacji rynkowych w zakresie usług księgowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach
(respondenci ogółem)

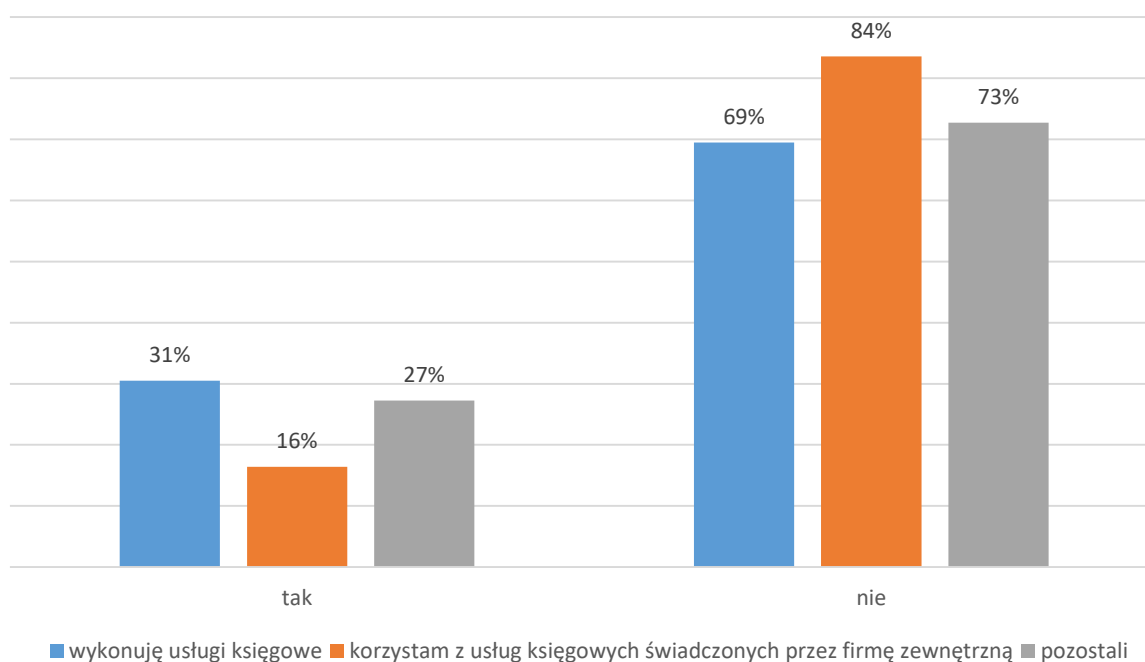

Wśród grupy „wykonujących usługi księgowe” aż 69% odpowiedziało, iż nie zna kwalifikacji rynkowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach, zaś 31% zna takie kwalifikacje.

W grupie „korzystających z usług księgowych” zdecydowana większość (84%) nie zna kwalifikacji rynkowych w zakresie usług księgowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach. Natomiast 16% tej grupy respondentów twierdziło, iż zna takie kwalifikacje, jednakże jako przykłady wskazywało kwalifikacje, które na rynku są obecne od wielu lat lub też kwalifikacje regulowane, np. certyfikat księgowy MF, biegły rewident, doradca podatkowy lub dyplomowany księgowy.

Respondenci przynależący do grupy „pozostali” w przeważającej większości 73% nie znają kwalifikacji rynkowych w zakresie usług księgowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach.

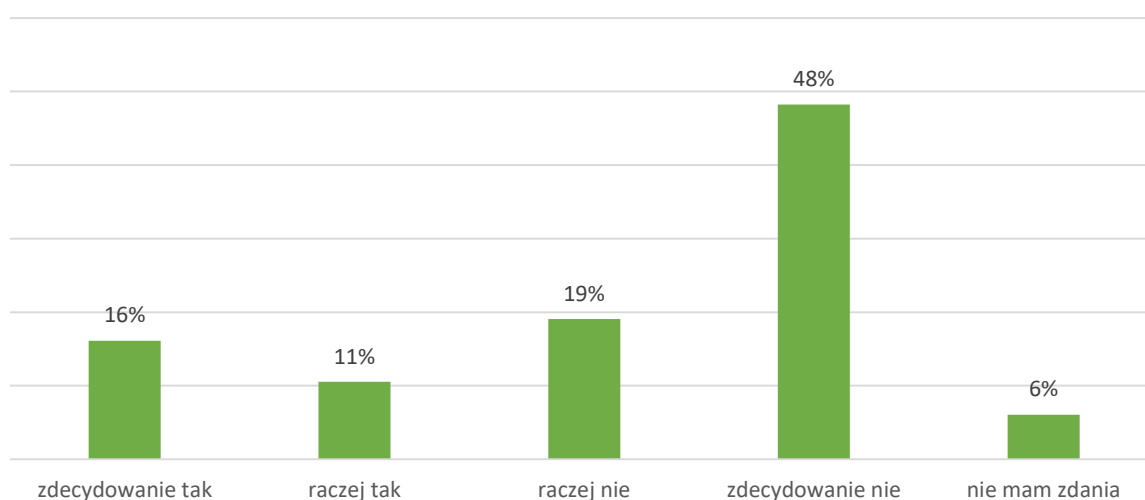
Znajomość kwalifikacji rynkowych w zakresie usług księgowych, które pojawiły się w ostatnich 4 latach
(w podziale na grupy respondentów)

Czy uważa Pan/Pani, że decyzja o deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych była słuszna?

Ważnym z punktu widzenia prowadzonego badania ankietowego jest pytanie o słuszność decyzji o deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Z przeprowadzonego badania wynika, że 67% wszystkich ankietowanych jest przekonanych o braku słuszności deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (z czego 48% twierdzi, iż decyzja o deregulacji była zdecydowanie niesłuszna, natomiast 19%, iż raczej niesłuszna). 27% badanych jest zdania, że decyzja o deregulacji była słuszna (w tym 16% twierdzi, iż była ona zdecydowanie słuszna, a 11%, że raczej słuszna), zaś 6% ankietowanych nie miało zdania na ten temat.

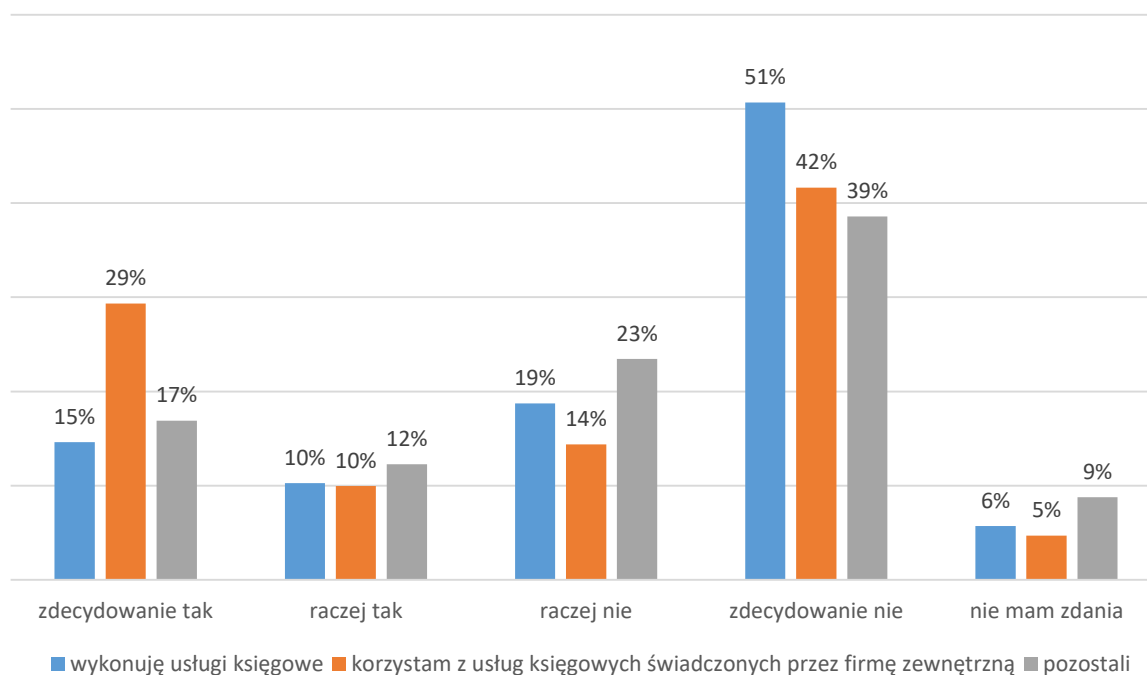
Czy decyzja o deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych była słuszna?
(respondenci ogółem)

Odpowiedzi udzielone przez poszczególne grupy respondentów pokazują, iż decyzja o deregulacji została negatywnie oceniona przez 70% grupy „wykonujących usługi księgowe” (zdecydowanie nieślusna – 51%, a raczej nieślusna – 19%), 56% grupy „korzystających z usług księgowych” (zdecydowanie nieślusna - 42%, raczej nieślusna- 14%) i 62% grupy „pozostali” (zdecydowanie nieślusna 39%, raczej nieślusna 23%.) Wśród ankietowanych byli również i tacy, którzy pozytywnie ocenili decyzję o deregulacji. Stanowili oni 25% grupy „wykonujących usługi księgowe” (w tym 15% twierdziło, iż była to zdecydowanie słusna decyzja, a 10% że raczej słusna), 39% grupy „korzystających z usług księgowych” (29% zdecydowanie, a 10% raczej) oraz 29% z grupy „pozostali” (17% stwierdziło, że zdecydowanie była to słusna decyzja a 12% że raczej słusna). Zaznaczyć należy, iż w każdej z trzech grup respondentów były osoby (od 5% do 9%), które nie miały zdania na ten temat.

Czy decyzja o deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych była słusna?
(w podziale na grupy respondentów)

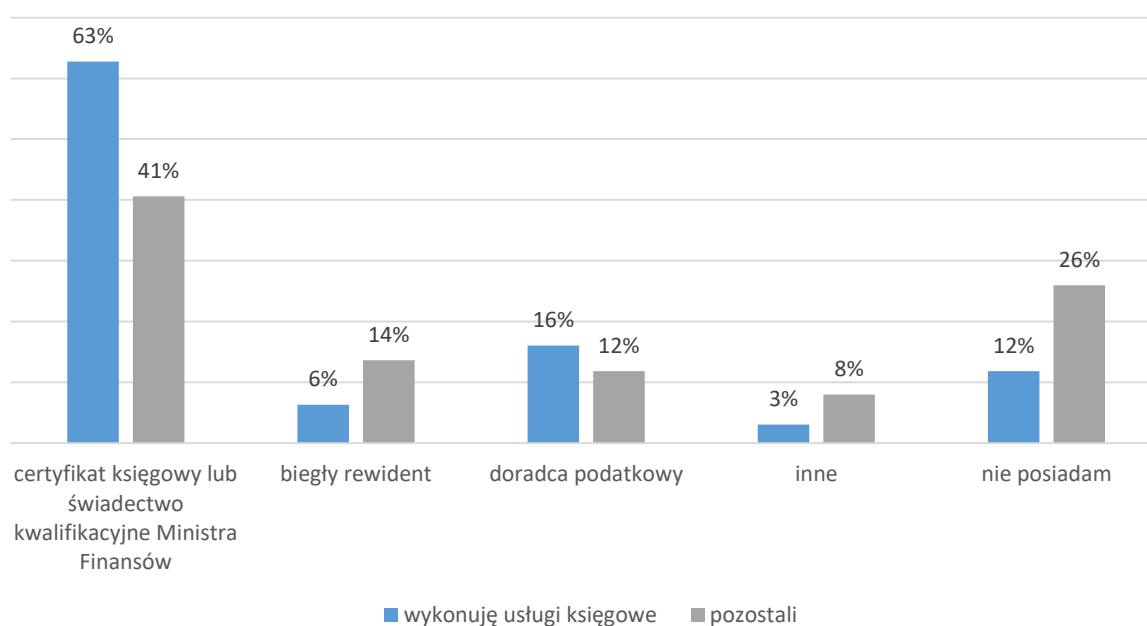

Dwie grupy respondentów (grupa I „*wykonujący usługi księgowo*” i grupa III „*pozostali*”) wypowiedziały się na temat słuszności decyzji o deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, a także wskazały jakie uprawnienia zawodowe posiadają. Wykres zamieszczony poniżej przedstawia, dokonaną przez respondentów z tych dwóch grup, ocenę decyzji o deregulacji z podziałem na uprawnienia zawodowe przez nich posiadane.

Wśród osób z grupy „*wykonujących usługi księgowo*”, które negatywnie oceniają decyzję o deregulacji 63% posiada certyfikat księgowy MF, 16% ma tytuł doradcy podatkowego, 6% - tytuł biegłego rewidenta, a 3% posiada inne uprawnienia. 12% deklaruje natomiast brak uprawnień zawodowych.

W gronie respondentów z grupy „*pozostali*”, największy odsetek negatywnie oceniających decyzję o deregulacji stanowią, podobnie jak w przypadku grupy „*wykonujących usługi księgowo*”, respondenci posiadający certyfikat księgowy MF (41%). W dalszej kolejności są respondenci nieposiadający uprawnień zawodowych (26%), respondenci z tytułem biegłego rewidenta (14%), z tytułem doradcy podatkowego (12%) oraz posiadający inne uprawnienia (8%).

Uprawnienia zawodowe osób negatywnie oceniających decyzję o deregulacji

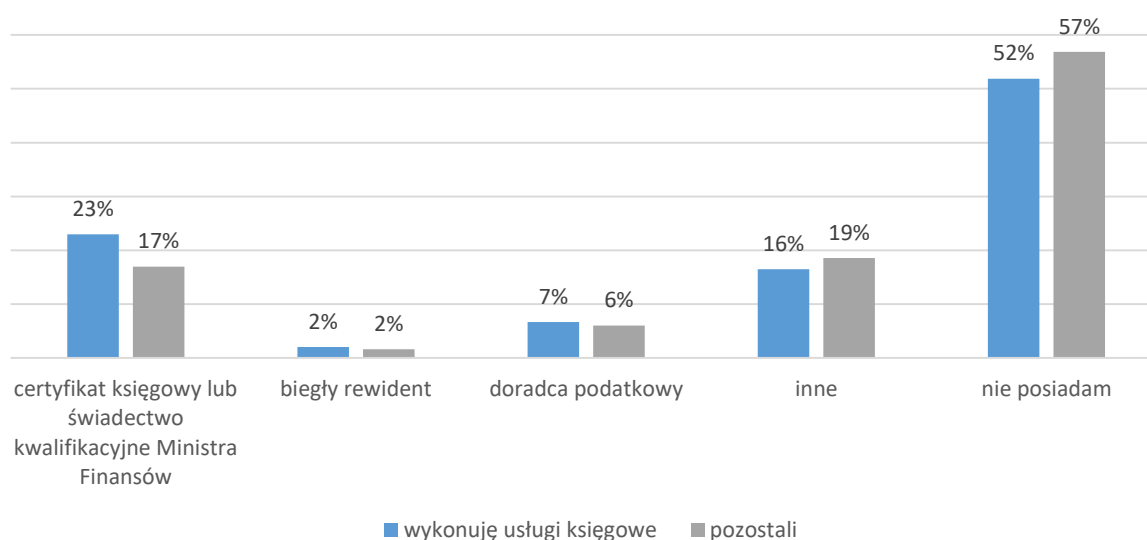
Argumenty osób z grupy I „wykonujący usługi księgowe” oraz grupy III „pozostali”, którzy negatywnie oceniają deregulację:

- wzrost liczby osób niekompetentnych świadczących usługi księgowe, często bez kwalifikacji, bez odpowiedniej wiedzy i doświadczenia;
- brak nałożenia na osoby świadczące usługi księgowe obowiązku dokształcania;
- brak dokumentu poświadczającego obecnie umiejętności i rzetelność księgowego, które gwarantował certyfikat księgowy MF;
- duża ilość błędów popełnianych przez osoby bez certyfikatów, których konsekwencje ponoszą przedsiębiorcy;
- wzrost ryzyka u przedsiębiorcy w zakresie rzetelności i poprawności rozliczeń podatkowych;
- spadek prestiżu zawodu;
- obniżenie cen za usługi księgowe (nie tylko przez biura rachunkowe powstałe po deregulacji, ale również przez biura rachunkowe posiadające certyfikat księgowy);
- obniżenie jakości świadczonych usług;
- wzrost konkurencji na rynku usług księgowych;
- częsta zmiana biur rachunkowych dokonywana przez przedsiębiorców z powodu nieprawidłowości w rozliczeniach wykrytych przez administrację skarbową;
- odchodzenie z biur rachunkowych dotychczasowych pracowników tych biur i pociąganiem ze sobą klientów.

Z kolei wśród grupy „wykonujących usługi księgowo” i pozytywnie oceniających decyzję o deregulacji 52% respondentów nie posiada uprawnień zawodowych, 23% posiada certyfikat księgowy MF, 16% ma inne uprawnienia, 7% - tytuł doradcy podatkowego, 2% - tytuł biegłego rewidenta.

Z grupy „pozostali” pozytywnie oceniających decyzję o deregulacji największy odsetek stanowią, podobnie jak u „wykonujących usługi księgowo”, respondenci nieposiadający uprawnień zawodowych (57%). Wśród kolejnych wskazań znalazły się: inne uprawnienia (19%), certyfikat księgowy MF (17%), tytuł doradcy podatkowego (6%) oraz tytuł biegłego rewidenta (2%).

Uprawnienia zawodowe osób pozytywnie oceniających decyzję o deregulacji

Respondenci **pozytywnie oceniający decyzję o deregulacji** jako uzasadnienie swojej opinii podawali następujące argumenty:

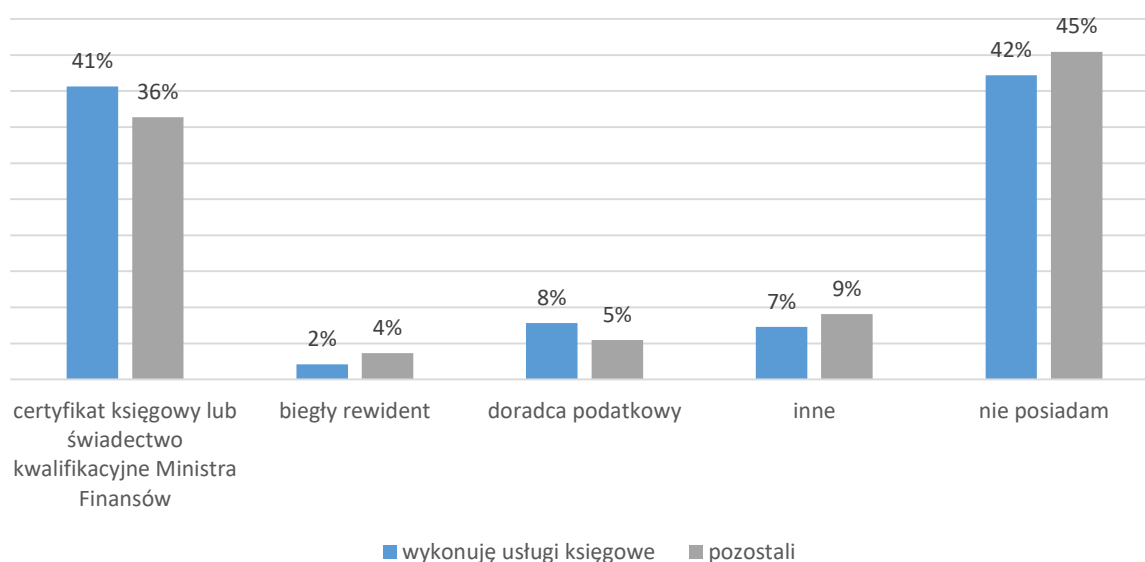
- zwiększenie konkurencji na rynku usług księgowych powoduje podniesienie jakości świadczonych usług, zwiększenie zakresu oferowanych usług, obniżenie cen za usługi księgowe;
- zweryfikowanie rynku usług księgowych następuje poprzez ocenę jakości świadczonych usług dokonaną przez klientów bowiem to klienci oraz kontrole prowadzone przez urzędy skarbowe weryfikują tą jakość;
- utrzymanie się biura rachunkowego na rynku zależy od praktyki, doświadczenia, jakości świadczonych usług, rzetelności, solidności, wiarygodności, śledzenia bieżących przepisów, a nie od posiadanych certyfikatów;

- dzięki deregulacji na rynku usług księgowych pojawili zarówno bardzo dobrzy fachowcy, jak i ci niekompetentni - certyfikat księgowy nie gwarantował jakości usług;
- uzyskanie certyfikatu MF nie jest wyznacznikiem potwierdzenia kompetencji (często uzyskany bez zdania egzaminu państwowego, tylko na podstawie ukończenia np. studiów podyplomowych), ponieważ zawód księgowego to przede wszystkim doświadczenie, które zdobywa się z czasem i ciągle podnoszenie swoich kwalifikacji poprzez odbywane kursy, szkolenia, czytanie fachowej literatury i śledzenie wszelkich zmian w prawie, szczególnie podatkowym;
- status finansowy osoby zainteresowanej certyfikatem nie zawsze pozwalał na przystąpienie do egzaminu państwowego w celu uzyskania certyfikatu księgowego;
- deregulacja umożliwiła otworzenie własnej działalności w zakresie usług księgowych osobom z wieloletnim doświadczeniem w branży prowadzenia usług księgowych i rachunkowych, posiadającym dużo większą wiedzę praktyczną, a nie tylko teoretyczną, jak w przypadku niektórych osób z certyfikatem. Ponowne wprowadzenie certyfikatów, których posiadanie byłoby konieczne do prowadzenia usługowo ksiąg rachunkowych, mogłoby wyrzucić negatywny skutek dla takich osób w postaci pozbawienia zatrudnienia, a w efekcie braku środków do życia;
- niejednokrotnie osoby posiadające jedynie certyfikat księgowego mają niższy poziom wiedzy niż osoby z wieloletnim stażem pracy bez certyfikatu, co może być spowodowane brakiem samokształcenia i bazowaniem na wiedzy posiadanej w czasie uzyskiwania certyfikatu;
- zwiększenie liczby podmiotów świadczących usługi księgowe legalnie to eliminacja lub ograniczenie szarej strefy w tej branży, a także większe możliwości wyboru biura rachunkowego.

Natomiast wśród grupy „wykonujących usługi księgowe” i niemających zdania na temat decyzji o deregulacji 42% respondentów nie posiada uprawnień zawodowych, 41% posiada certyfikat księgowy MF, 8% - tytuł doradcy podatkowego, 7% ma inne uprawnienia oraz 2% - tytuł biegłego rewidenta. Podkreślić należy duży odsetek osób posiadających certyfikat księgowy MF i niemających zdania w kwestii słuszności decyzji o deregulacji.

Bardzo podobnie prezentują się wyniki respondentów należących do grupy „pozostali”. Największy odsetek stanowią, respondenci nieposiadający uprawnień zawodowych (45%). W dalszej kolejności są respondenci posiadający certyfikat księgowy MF (36%), inne uprawnienia (9%), tytuł doradcy podatkowego (5%) oraz tytuł biegłego rewidenta (4%).

Uprawnienia zawodowe osób niemających zdania na temat decyzji o deregulacji

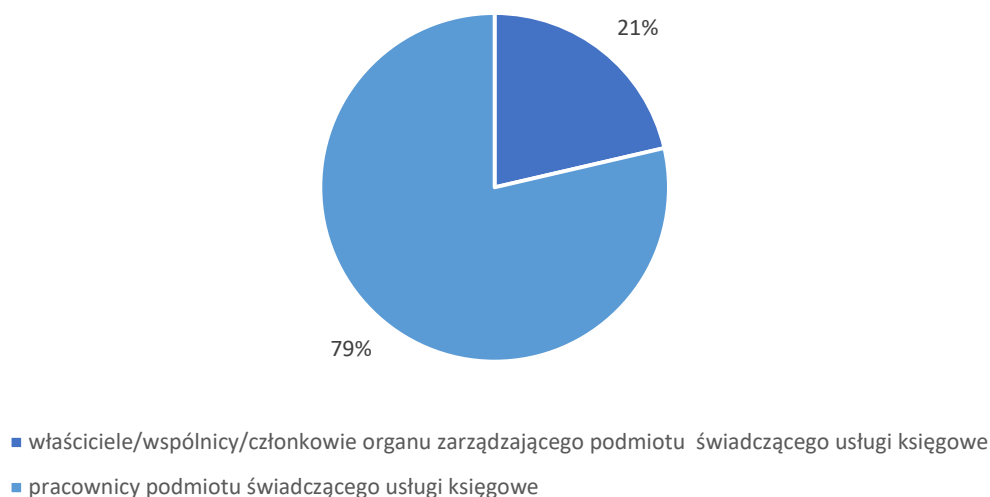
Respondenci niemający zdania na temat słuszności decyzji o deregulacji wskazywali na fakt, iż:

- szkoły wyższe kształcące w zakresie rachunkowości nie przygotowują pod kątem praktycznym do pracy w zawodzie, przekazują jedynie wiedzę teoretyczną – też potrzebną, ale niezmiernie istotne do prawidłowego wykonywania zawodu jest nabycie praktyki;
- na jakość świadczonych usług księgowych wpływa wieloletnie doświadczenie, wszechstronna wiedza, sumienność, pracowitość, zaangażowanie oraz ciągłe dokształcanie się;

- nie wszystkie osoby posiadające certyfikat księgowy mają odpowiednią wiedzę i praktykę w zawodzie –można było łatwo go uzyskać;
- certyfikat księgowy nie jest wyznacznikiem wiedzy księgowego i jakości usług księgowych - jego posiadanie nie zawsze jest równoznaczne z rzetelnym i prawidłowym prowadzeniem ksiąg rachunkowych, nie zawsze świadczy o wysokich kwalifikacjach do samodzielnego prowadzenia ksiąg rachunkowych;
- dobre biura zawsze będą miały klientów, to rynek zweryfikuje kto przetrwa i będzie na nim funkcjonował;
- nieprawidłowości przy rozliczaniu zobowiązań podatkowych, wypełnianiu deklaracji czy innych dokumentów przez biura rachunkowe są kwestią uczciwości biura - sytuacje takie występowały również przed wejściem w życie deregulacji;
- przedsiębiorcy poszukujący biura rachunkowego do obsługi swojej firmy bardzo często kierują się w swym wyborze poleceniem rodziny, znajomych;
- osoby wykonujące usługi księgowe powinny odbywać co roku doskonalenie zawodowe;
- skomplikowane przepisy wpływają na rynek usług księgowych w większym stopniu niż deregulacja;
- poziom wiedzy wśród nowych uczestników rynku usług księgowych spada;
- nie zaobserwowano znacznego wzrostu firm powstałych po wejściu w życie deregulacji.

Jeśli przyjrzymy się bliżej respondentom negatywnie oceniającym decyzję o deregulacji i jednocześnie wykonującym usługi księgowe bez posiadania uprawnień zawodowych zauważamy, iż 21% z nich stanowią właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe, zaś 79% - pracownicy takich podmiotów.

Status osób wykonujących usługi księgowe, negatywnie oceniających decyzję o deregulacji, nieposiadających uprawnień zawodowych

Właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe swą ***negatywną ocenę*** uzasadniają m.in. tym, że:

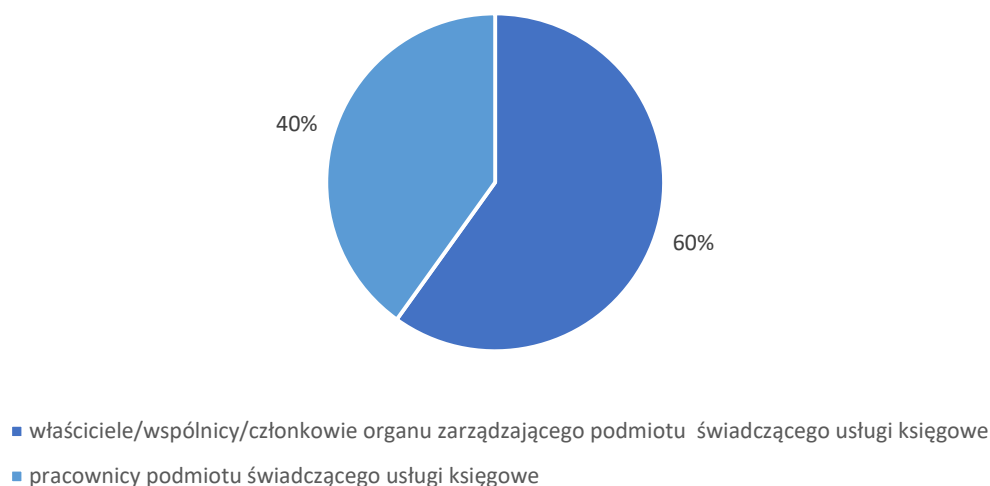
- usługi świadczą osoby bez wiedzy i doświadczenia, zaniżając w ten sposób jakość usług księgowych, obniżając cenę za usługi (klienci dokonując wyboru biura rachunkowego bardzo często kierują się ceną, jaką muszą zapłacić za usługi księgowe) i powodując po stronie przedsiębiorców konsekwencje finansowe za nieprawidłowości;
- certyfikat księgowy MF gwarantował wiedzę i doświadczenie;
- część osób mimo posiadania certyfikatu księgowego MF ma niewielkie kompetencje przez co świadczone usługi są niskiej jakości – sam certyfikat nie jest gwarancją profesjonalizmu.

Jednocześnie w tej grupie respondentów sformułowano propozycję wprowadzenia certyfikatu, którego uzyskanie możliwe będzie po zdaniu egzaminu z wynikiem pozytywnym i posiadaniu wyższego wykształcenia. Ponadto część respondentów, która skorzystała z możliwości jakie dała deregulacja i prowadzi własne biuro rachunkowe, obawia się o swoją przyszłość w kontekście ewentualnego wprowadzenia ponownej certyfikacji bowiem straciłaby źródło utrzymania.

Spośród grupy respondentów „wykonujących usługi księgowe” bez posiadania uprawnień zawodowych i pozytywnie oceniających decyzję o deregulacji, 60% stanowili właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe, zaś 40% - pracownicy takich podmiotów.

Status osób wykonujących usługi księgowe, pozytywnie oceniających decyzję o deregulacji, nieposiadających uprawnień zawodowych

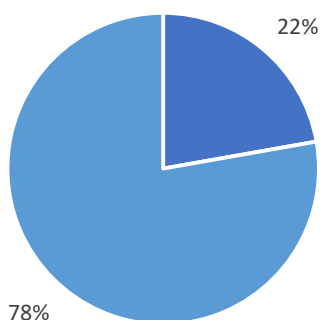

Właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe w uzasadnieniu swojej **pozytywnej oceny** podają, iż:

- deregulacja umożliwiła otworzenie własnej działalności osobom z dużym doświadczeniem i wiedzą dotychczas pracującym w biurze rachunkowym posiadającym certyfikat księgowy lub też w służbach skarbowych;
- większa ilość biur rachunkowych na rynku spowodowała większą konkurencję i spadek cen za usługi księgowe, szczególnie odczuwalny w przypadku małych przedsiębiorców;
- posiadanie certyfikatu nie jest równoznaczne z rzetelnym prowadzeniem biura rachunkowego, do którego niezbędne są wiedza, doświadczeniem oraz ciągłe dokształcanie, aby być na bieżąco ze zmieniającym się otoczeniem prawnym – niejednokrotnie wiedza osób posiadających certyfikat opiera się na znajomości przepisów obowiązujących w momencie uzyskania certyfikatu, nie jest aktualizowana;
- konkurencja wymusi podniesienie jakości usług księgowych oraz zwiększenie zakresu oferowanych usług, bowiem to klienci i urzędy skarbowe zweryfikują tą jakość (klienci bardzo często dokonują wyboru biura rachunkowego z polecenia rodziny, znajomych), zaś biura nie spełniające kryterium jakości będą eliminowane z rynku.

Spośród grupy respondentów „wykonujących usługi księgowe” bez posiadania uprawnień zawodowych i niemających zdania na temat decyzji o deregulacji, 22% stanowili właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe, zaś 78% pracownicy takich podmiotów.

Status osób wykonujących usługi księgowe, niemających zdania na temat decyzji o deregulacji, nieposiadających uprawnień zawodowych

- właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe
- pracownicy podmiotu świadczącego usługi księgowe

Analizując odpowiedzi na pytanie dotyczące słuszności bądź nie, decyzji o deregulacji, należy wziąć pod uwagę również zdanie **grupy „korzystających z usług księgowych”**.

Respondenci z tej grupy, którzy **negatywnie** ocenili decyzję o deregulacji w uzasadnieniu wskazywali w głównej mierze, iż:

- kwalifikacje potwierdzone certyfikatem państwowym dają większą gwarancję jakości świadczonych usług, poczucie bezpieczeństwa u przedsiębiorców korzystających z usług księgowych - jednakże posiadanie certyfikatu nie obligowało do cyklicznego kształcenia, aktualizowania i weryfikowania wiedzy
- osoby prowadzące księgi rachunkowe powinny być zobligowane do systematycznego doskonalenia zawodowego, aby być na bieżąco z ciągle zmieniającymi się przepisami;
- certyfikaty powinny być wydawane na określony czas np. 5 lat, po którym osoba powinna ponownie zdać egzamin
- certyfikaty rynkowe można kupić;
- brak odpowiednich kwalifikacji firmy świadczącej usługi księgowe, niekompetencja pracowników czy też brak specjalistycznej wiedzy jest powodem problemów firmy, która z takich usług księgowych korzysta;
- na wybór biura rachunkowego w dużej mierze mają wpływ działania marketingowe, niska cena za usługi, dopiero w trakcie trwania współpracy przedsiębiorcy mogą zweryfikować profesjonalizm;
- obecnie usługi księgowe mogą świadczyć osoby nieposiadające odpowiedniej wiedzy w tym zakresie, a konsekwencje nieprawidłowości i popełnionych błędów ponoszą przedsiębiorcy;
- deregulacja utrudnia weryfikację kompetencji firm świadczących usługi księgowe;
- jakość usług księgowych spadła – często wykonują je osoby nieposiadające umiejętności dokonywania analizy zdarzeń gospodarczych.

Respondenci z **grupy „korzystających z usług księgowych”** i **pozytywnie** oceniających decyzję o deregulacji najczęściej jako uzasadnienie oceny podawali m.in., że:

- rynek sam zweryfikuje firmy świadczące usługi księgowe – wiedza, doświadczenie, profesjonalizm i rzetelność osób świadczących usługi księgowe ma zdecydowanie większe znaczenie dla klientów aniżeli posiadanie certyfikatu;
- osoby świadczące usługi księgowe powinny stale się doszkalać i podnosić swoje kwalifikacje bez względu na to, czy mają certyfikat czy też nie;

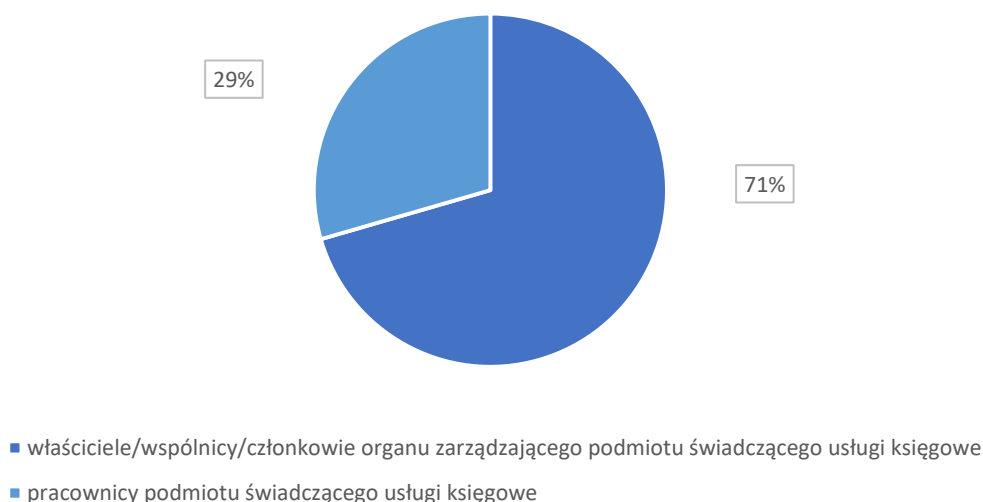
- zwiększenie konkurencji powoduje obniżenie cen za usługi księgowe przy równoczesnym podniesieniu jakości świadczonych usług bowiem wiadomym jest, że klient może odejść do innego biura, więc należy o klienta dbać;
- większa dostępność usług, większy wybór;
- deregulacja spowodowała, że dużo młodych, ambitnych osób rozpoczęło własną działalność zmniejszając tym samym poziom bezrobocia i jednocześnie zwiększając wpływy do budżetu państwa;
- powrót do regulowania dostępu do wykonywania usług księgowych doprowadzi do korporacyjności grupy zawodowej księgowych i zahamuje rozwój drobnej przedsiębiorczości;
- zmniejszenie szarej strefy w branży usług księgowych.

PYTANIA SKIEROWANE DO RESPONDENTÓW Z GRUPY I „WYKONUJĄCY USŁUGI KSIĘGOWE”

W niniejszej części zaprezentowane są odpowiedzi udzielone przez respondentów, którzy na wstępie przeprowadzonego badania ankietowego określili swą przynależność do grupy „wykonujących usługi księgowe”.

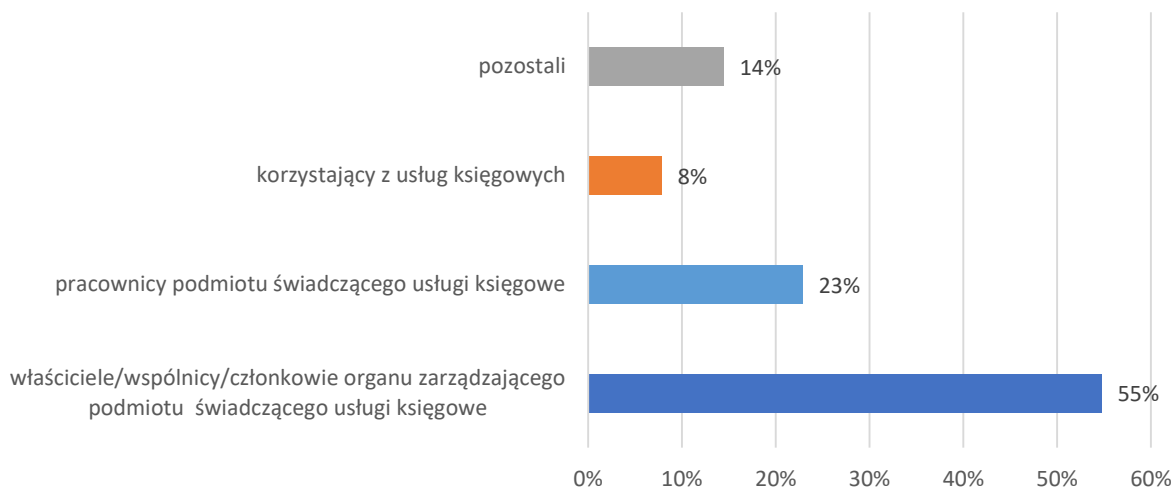
W tej grupie respondentów najliczniej wypowiedzieli się właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe – 71%. Osoby definiujące swój status, jako pracownicy podmiotu świadczącego usługi księgowe stanowiły 29% wykonujących usługi księgowe.

Status wykonujących usługi księgowe

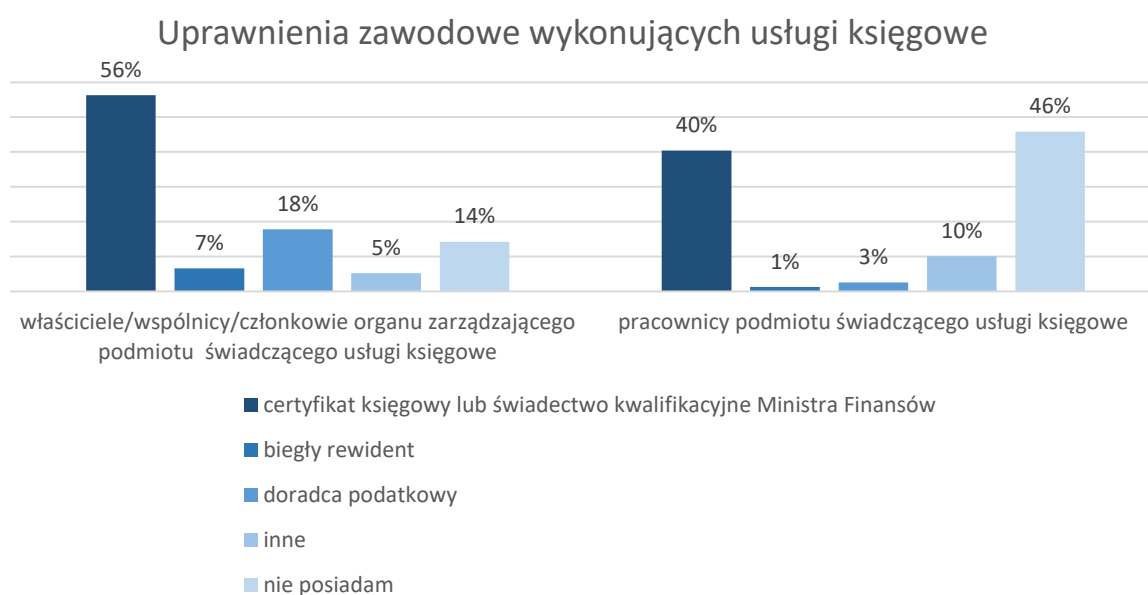
Analizując wyniki ankiety warto zauważyć, iż właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe stanowili 55% ogółu wszystkich respondentów biorących udział w badaniu.

Podział respondentów biorących udział w badaniu

Biorąc pod uwagę uprawnienia zawodowe respondentów z grupy I „wykonujący usługi księgowe” można zauważyć, iż ponad połowa badanych (56%) określających swój status jako właściciele/wspólnicy/członkowie organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe, posiada certyfikat księgowy MF, 18% - tytuł doradcy podatkowego, 7% - tytuł biegłego rewidenta, 5% - inne uprawnienia, zaś 14% nie posiada uprawnień zawodowych.

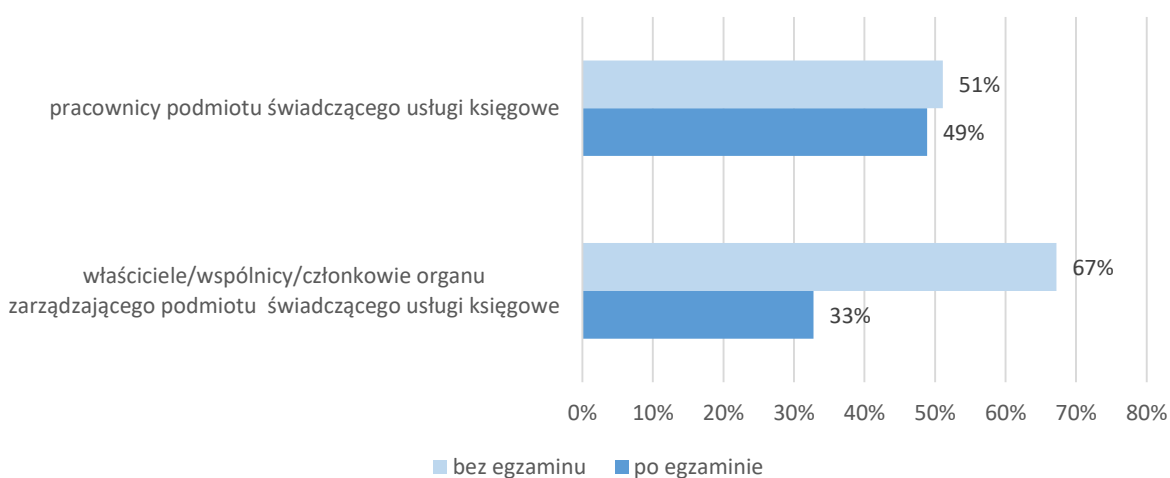
Natomiast w przypadku pracowników podmiotu świadczącego usługi księgowe, dominują respondenci, którzy nie posiadają uprawnień zawodowych (46%) oraz respondenci, którzy mają certyfikat księgowy MF (40%). Nieliczni posiadają inne uprawnienia (10%), tytuł doradcy podatkowego (3%) czy tytuł biegłego rewidenta (1%).

Jaką drogą uzyskał Pan/Pani certyfikat księgowy MF?

Zarówno w grupie respondentów będących właścicielami/wspólnikami/członkami organu zarządzającego podmiotu świadczącego usługi księgowe, jak i w grupie respondentów będących pracownikami podmiotu świadczącego usługi księgowe, przeważają respondenci którzy uzyskali certyfikat księgowy MF bez egzaminu (odpowiednio 67% i 51%), w mniejszości są natomiast ci, którzy uzyskali taki certyfikat po egzaminie (33% i 49%).

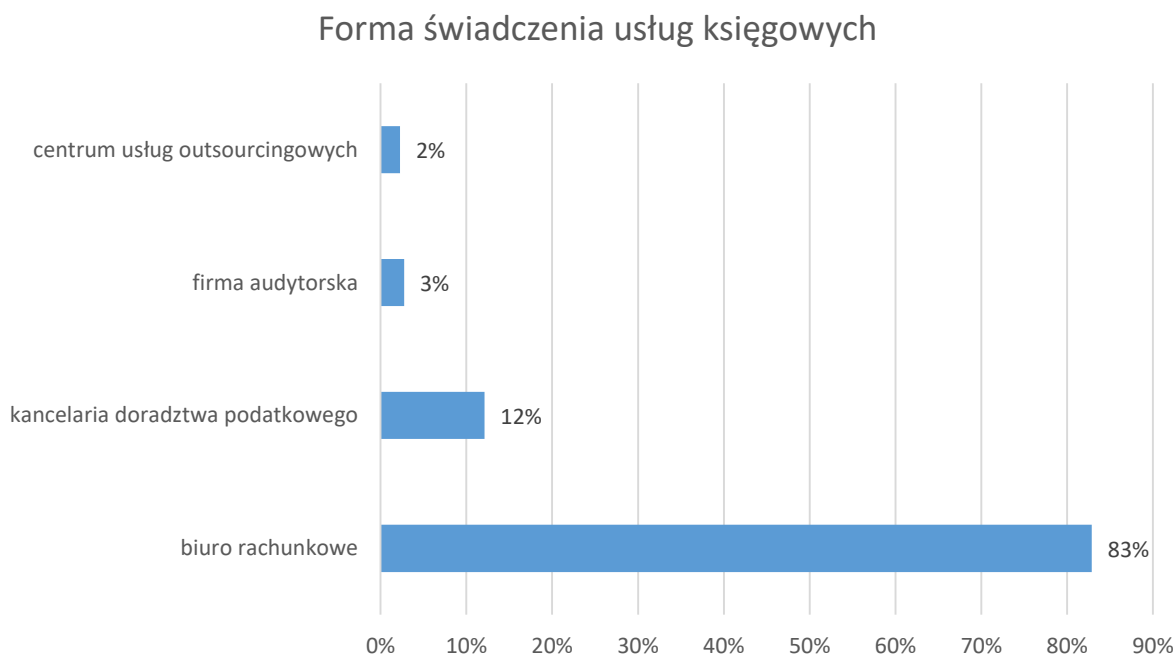
Droga uzyskania certyfikatu księgowego przez wykonujących usługi księgowe

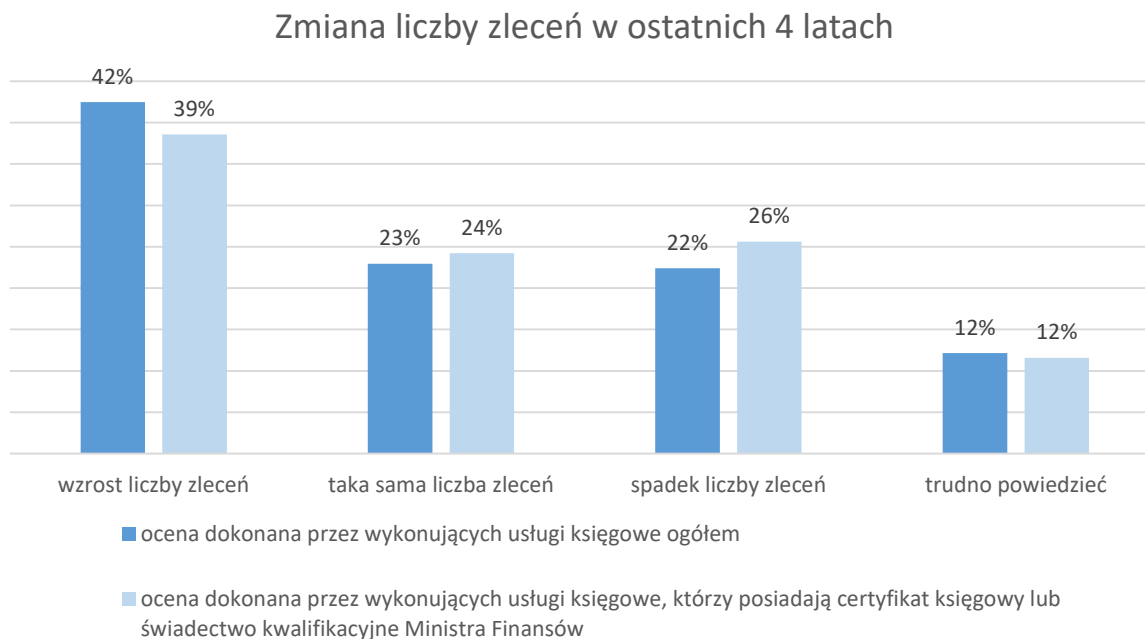
W jakiej formie świadczone są usługi księgowe?

Najczęściej wskazywaną przez respondentów z grupy I formą świadczenia usług księgowych są biura rachunkowe, na tę formę świadczenia usług księgowych wskazało 83 %. Na drugim miejscu znalazły się kancelarie doradztwa podatkowego – 12%. Niewielki odsetek stanowiły firmy audytorskie – 3% i centra usług outsourcingowych – 2%.

Jak zmieniła się według Pana/Pani liczba/ilość zleceń w ostatnich 4 latach?

Dla większości respondentów z grupy I „wykonujących usługi księgowe” (42%) liczba zleceń w ostatnich 4 latach wzrosła, 23% respondentów z tej grupy nie zauważyło zmiany liczby zleceń, 22% - stwierdziło spadek liczby zleceń, natomiast 12% osób - trudno powiedzieć.

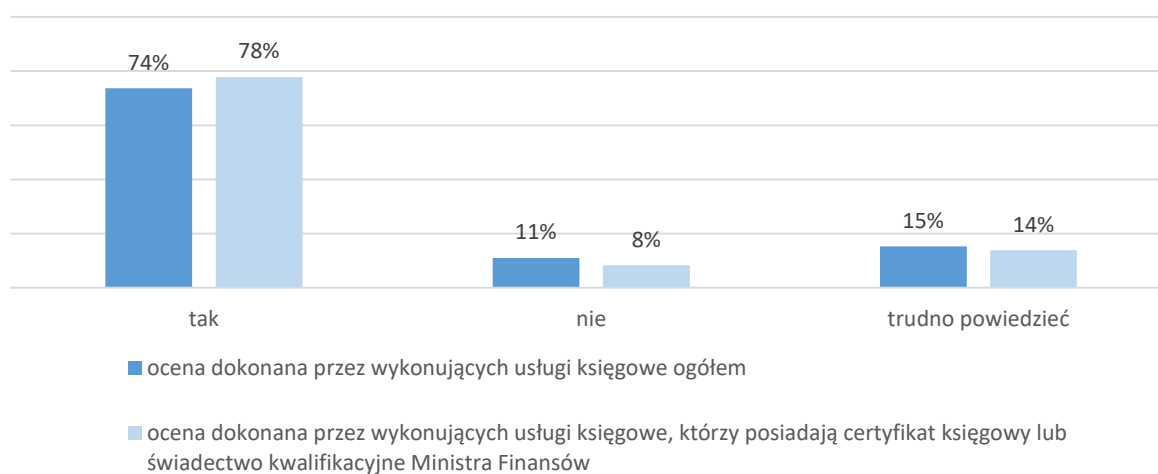

Warto również zwrócić uwagę na to, jak na pytanie dotyczące zmiany liczby zleceń w ostatnich 4 latach odpowiadali respondenci z grupy I „wykonujący usługi księgowe”, którzy posiadają certyfikat księgowy MF. Największy odsetek tych respondentów wskazał, że liczba zleceń wzrosła w ostatnich 4 latach (39%). Respondenci, którzy stwierdzili spadek liczby zleceń stanowili 26%, respondenci wskazujący taką samą liczbę zleceń - 24%, zaś ci respondenci, którym trudno powiedzieć jaka zmiana w ilości zleceń nastąpiła w ostatnich 4 latach stanowili 12%.

Czy w Pana/Pani ocenie zwiększyła się konkurencja na rynku usług księgowych w ostatnich 4 latach?

W kwestii konkurencyjności na rynku usług księgowych, 74 % respondentów z grupy I „wykonujących usługi księgowe” oceniło, iż w ostatnich 4 latach konkurencja na rynku usług księgowych zwiększyła się, 11 % było przeciwnego zdania, zaś 15% stwierdziło, iż trudno to ocenić.

Czy zwiększyła się konkurencja na rynku usług księgowych w ostatnich 4 latach?

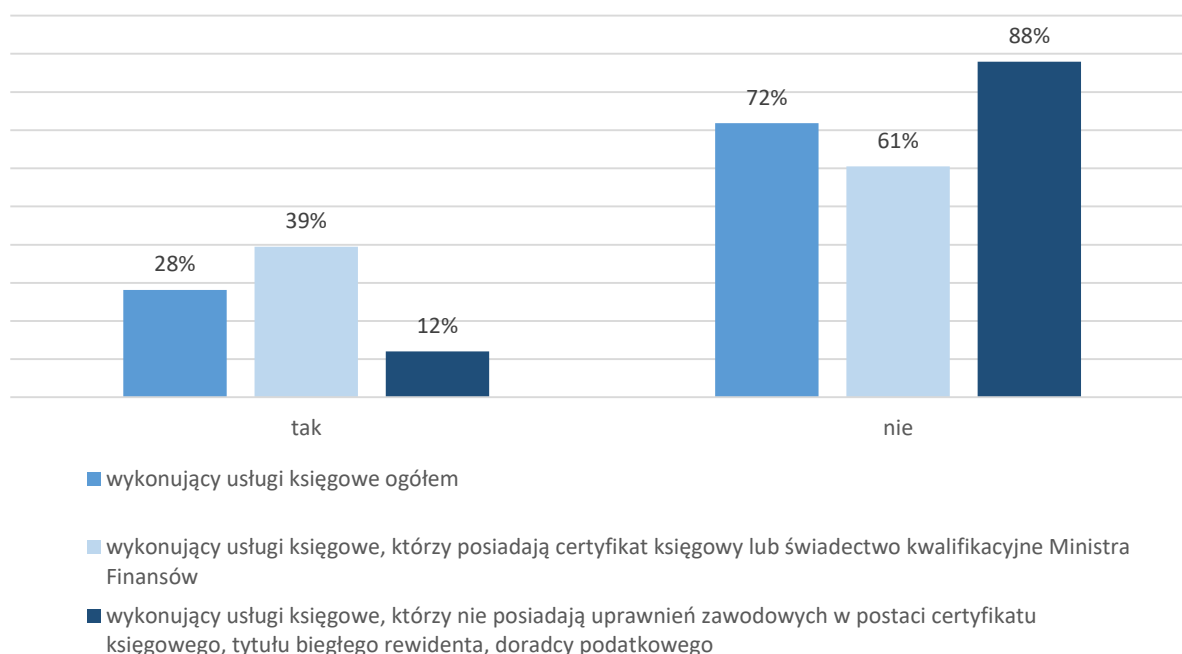

Podobnie rozkładają się głosy respondentów „wykonujących usługi księgowe”, którzy posiadają certyfikat księgowy MF. Najwięcej osób – 78% oceniło, iż konkurencja na rynku usług księgowych w ostatnich 4 latach wzrosła, 14% wskazało, iż trudno to ocenić, natomiast 8% stwierdziło, iż konkurencja nie zwiększyła się.

Czy po 10 sierpnia 2014 r., tj. po wejściu w życie przepisów ustawy deregulacyjnej, potencjalny klient wymagał od Pana/Pani poświadczenia kwalifikacji zawodowych posiadaniem certyfikatu księgowego Ministra Finansów?

Na to pytanie 28% respondentów z grupy I „*wykonujących usługi księgowe*” stwierdziło, iż potencjalni klienci wymagali od nich posiadania certyfikatu księgowego MF, natomiast 72% respondentów z tej grupy wskazało, iż certyfikat księgowy MF nie był od nich wymagany.

Czy po 10 sierpnia 2014 r., tj. po wejściu w życie przepisów ustawy deregulacyjnej, potencjalny klient wymagał od Pana/Pani poświadczenia kwalifikacji zawodowych posiadaniem certyfikatu księgowego Ministra Finansów?

Warte uwagi jest zestawienie odpowiedzi „*wykonujących usługi księgowe*”, którzy posiadają certyfikat księgowy MF, oraz „*wykonujących usługi księgowe*”, którzy nie posiadają uprawnień zawodowych w postaci certyfikatu księgowego MF, tytułu biegłego rewidenta czy doradcy podatkowego.

Jak można zauważyć na powyższym wykresie w obu grupach przeważają odpowiedzi, iż po wejściu w życie przepisów ustawy deregulacyjnej potencjalni klienci nie wymagali od nich poświadczenia kwalifikacji zawodowych posiadaniem certyfikatu księgowego MF. Jednakże w grupie „*wykonujących usługi księgowe*” i posiadających certyfikat księgowy MF, 39% stwierdziło, iż potencjalni klienci wymagali od nich poświadczenia kwalifikacji zawodowych certyfikatem

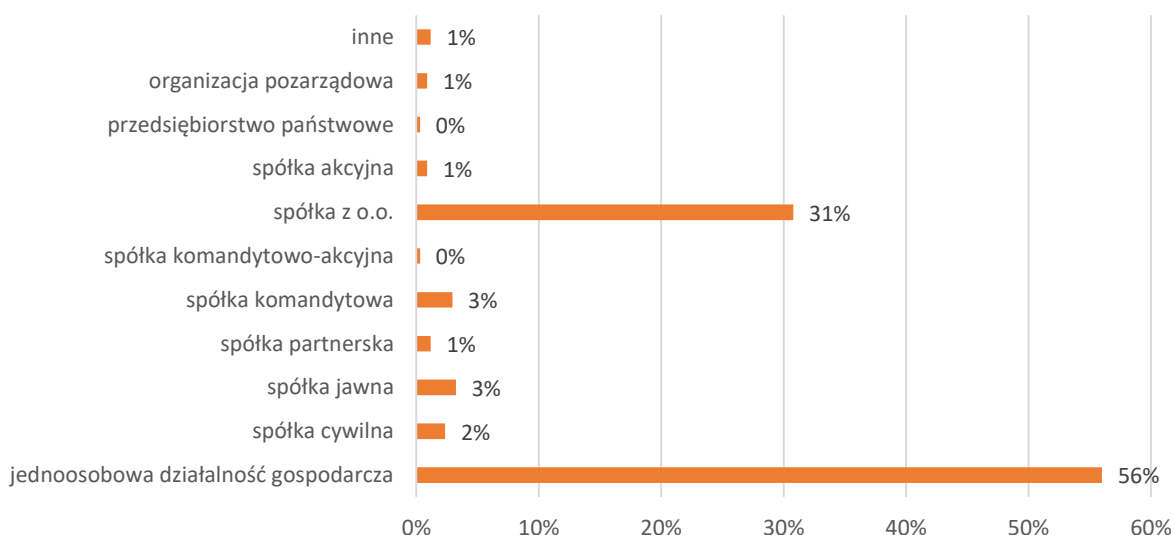
księgowym MF. Natomiast wśród tych „*wykonujących usługi księgowe*”, którzy nie mają uprawnień zawodowych, 12% wskazało, iż potencjalni klienci wymagali od nich poświadczenia kwalifikacji zawodowych posiadaniem certyfikatu księgowego MF.

PYTANIA SKIEROWANE DO RESPONDENTÓW Z GRUPY II „KORZYSTAJĄCY Z USŁUG KSIĘGOWYCH”

W tej części raportu zaprezentowane są odpowiedzi udzielone przez respondentów z grupy II „korzystający z usług księgowych”, którzy stanowili 8% ogółu ankietowanych.

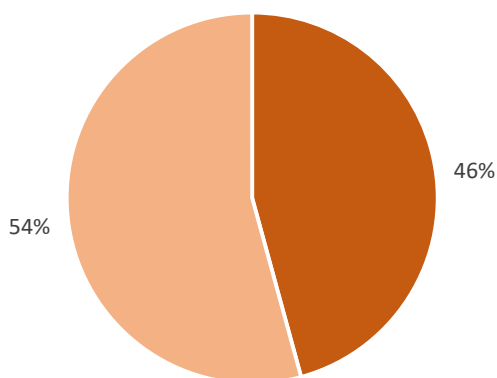
Wśród „korzystających z usług księgowych” dominowali respondenci prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą - 56%, respondenci prowadzący działalność w formie spółki z o.o. stanowili 31%, natomiast udział respondentów wskazujących pozostałe formy prawne prowadzonej działalności był znikomy (łącznie 13%).

Forma prawna prowadzonej działalności korzystających z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną

Warto zauważyć, iż wśród respondentów z grupy II „korzystający z usług księgowych”, 46% stanowią prowadzący księgi rachunkowe.

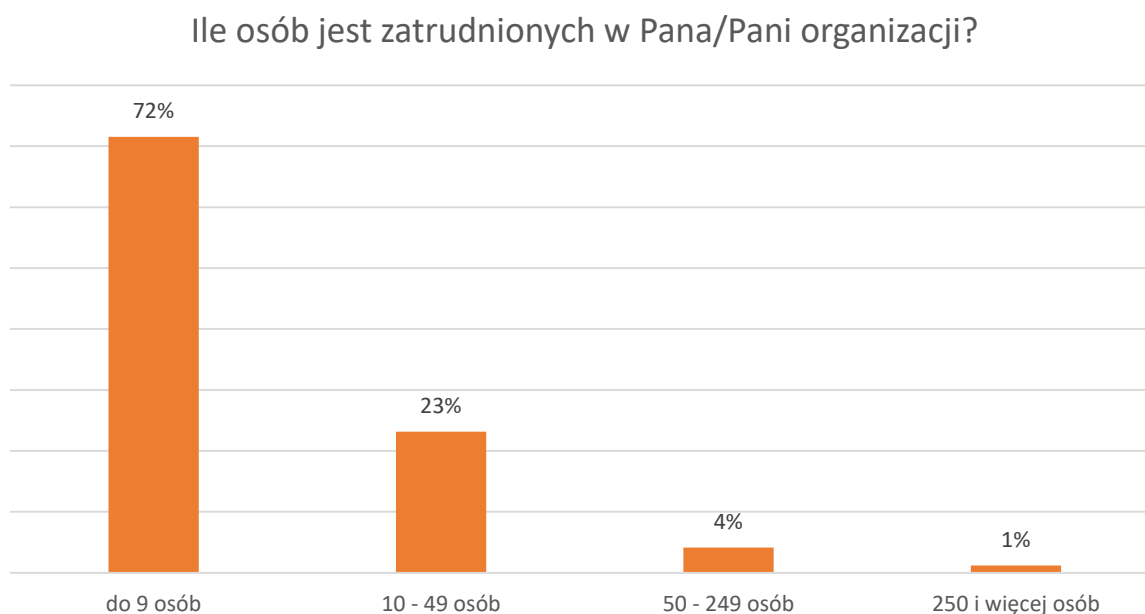
Korzystający z usług księgowych z wyróżnieniem prowadzących ewidencję księgową w formie ksiąg rachunkowych

- księgi rachunkowe jako forma prowadzonej ewidencji księgowej
- inna forma prowadzonej ewidencji księgowej

Ile osób jest zatrudnionych w Pana/Pani organizacji?

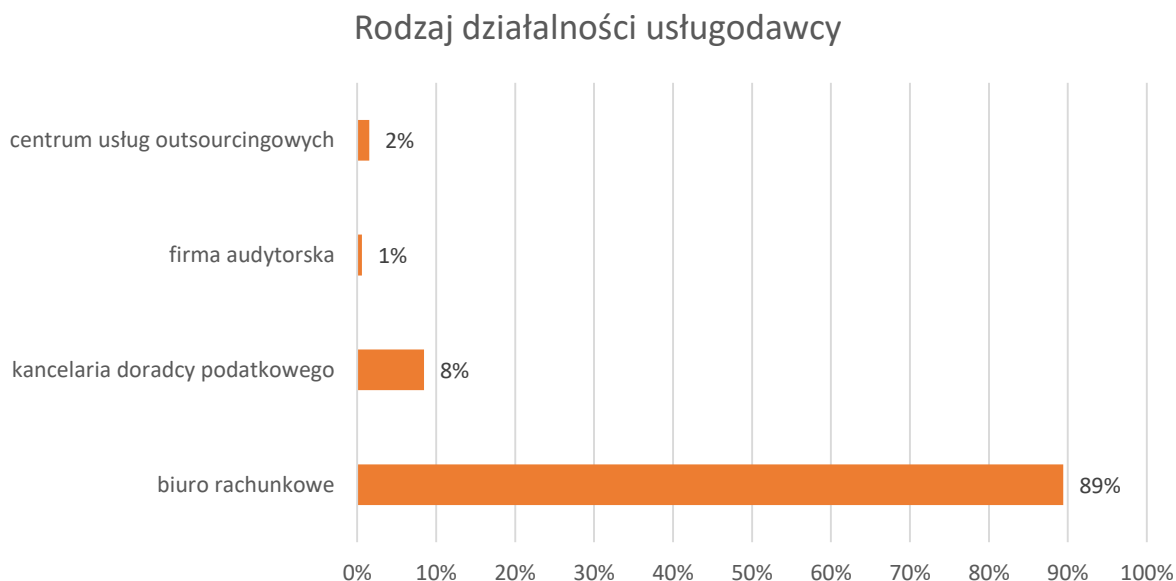
Wśród respondentów z grupy II „korzystający z usług księgowych” najliczniejsze grono stanowili reprezentanci „małych” podmiotów, zatrudniających do 9 osób (72%), podmioty „średnie” zatrudniające od 10 do 49 osób reprezentuje 23%. Natomiast niewielki jest odsetek respondentów reprezentujących organizacje zatrudniające powyżej 50 osób.

Czy Pana/Pani organizacja korzysta z usług księgowych?

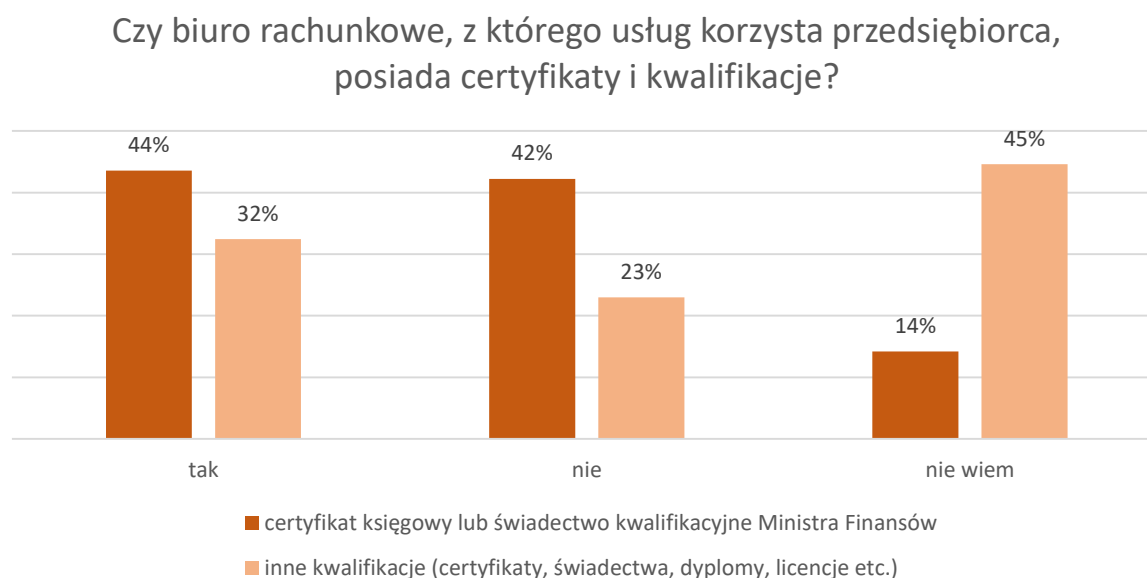
Zdecydowana większość respondentów z grupy II, którzy korzystają z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną wskazała, iż korzysta z usług księgowych świadczonych przez biura rachunkowe (89%), z usług kancelarii doradcy podatkowego korzysta 8%, z centrum usług outsourcingowych - 2%, a z usług firmy audytorskiej - 1%.

Czy biuro rachunkowe (właściciel, wspólnik, pracownicy) posiada certyfikat księgowy lub świadectwo kwalifikacyjne Ministra Finansów?

Spośród respondentów z grupy II, którzy korzystają z usług księgowych świadczonych przez biura rachunkowe, 44% stwierdziło, iż ich usługodawca posiada certyfikat księgowy MF, 42% odpowiedziało negatywnie, natomiast 14% nie ma wiedzy w tym zakresie.

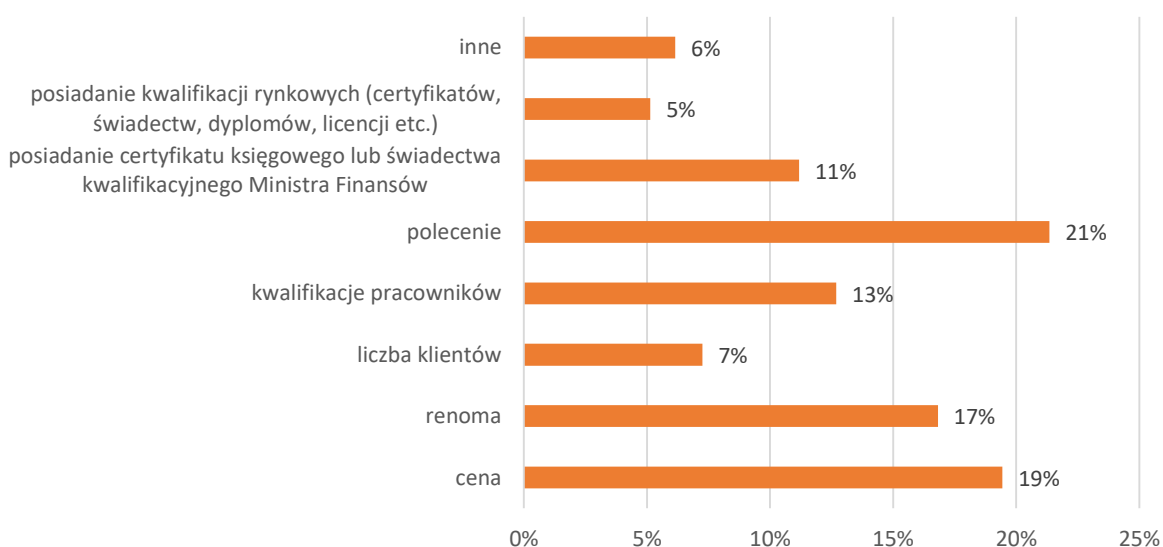
Odnosnie posiadania innych kwalifikacji, 32% respondentów z tej grupy stwierdziło, iż ich usługodawca posiada takie kwalifikacje, 23% wskazało, że nie posiada, natomiast prawie połowa tej grupy (45%) nie wie, czy ich usługodawca posiada inne kwalifikacje.

Jakie kryteria zdecydowały w głównej mierze o wyborze usługodawcy, według ważności?

„Korzystający z usług księgowych” dokonujący wyboru usługodawcy świadczącego usługi księgowe kierowali się przede wszystkim „poleceniem” (21%), ceną (19%) i renomą (17%). Istotne również były kwalifikacje pracowników (13%) i posiadanie certyfikatu księgowego MF (11%). Kwestia posiadania kwalifikacji rynkowych jako istotna przy wyborze usługodawcy wskazana została jedynie przez 5% respondentów.

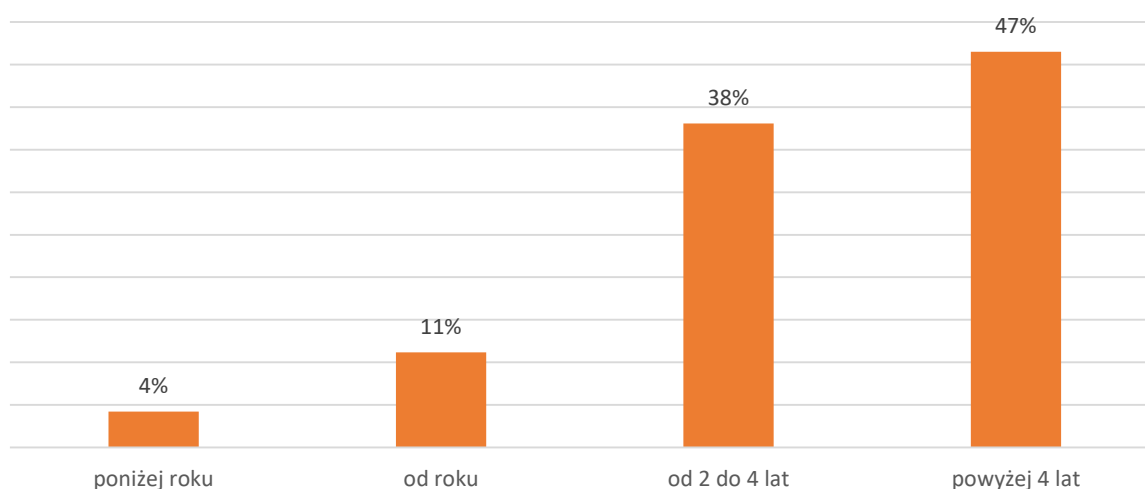
Kryteria decydujące o wyborze usługodawcy

Jak długo korzysta Pan/Pani z usług księgowych?

Większość „korzystających z usług księgowych” biorących udział w badaniu (47%) korzysta z usług księgowych powyżej 4 lat. Niewiele mniejszą grupę stanowią respondenci korzystający z usług księgowych od 2 do 4 lat. Natomiast ci, którzy wskazali, iż korzystają od roku stanowią 11% przedsiębiorców, zaś poniżej roku – 4%.

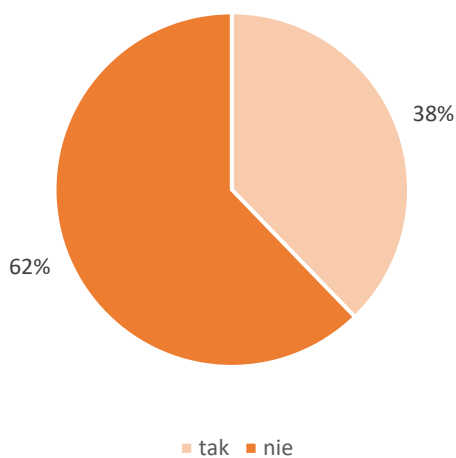
Czas korzystania przez przedsiębiorców z usług księgowych

Czy w ostatnich 4 latach Pana/Pani organizacja zmieniała firmę świadczącą usługi księgowe?

Spośród respondentów, którzy korzystają z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną, 62% wskazało, że nie zmieniało w ostatnich 4 latach usługodawcy, 38% dokonało takiej zmiany.

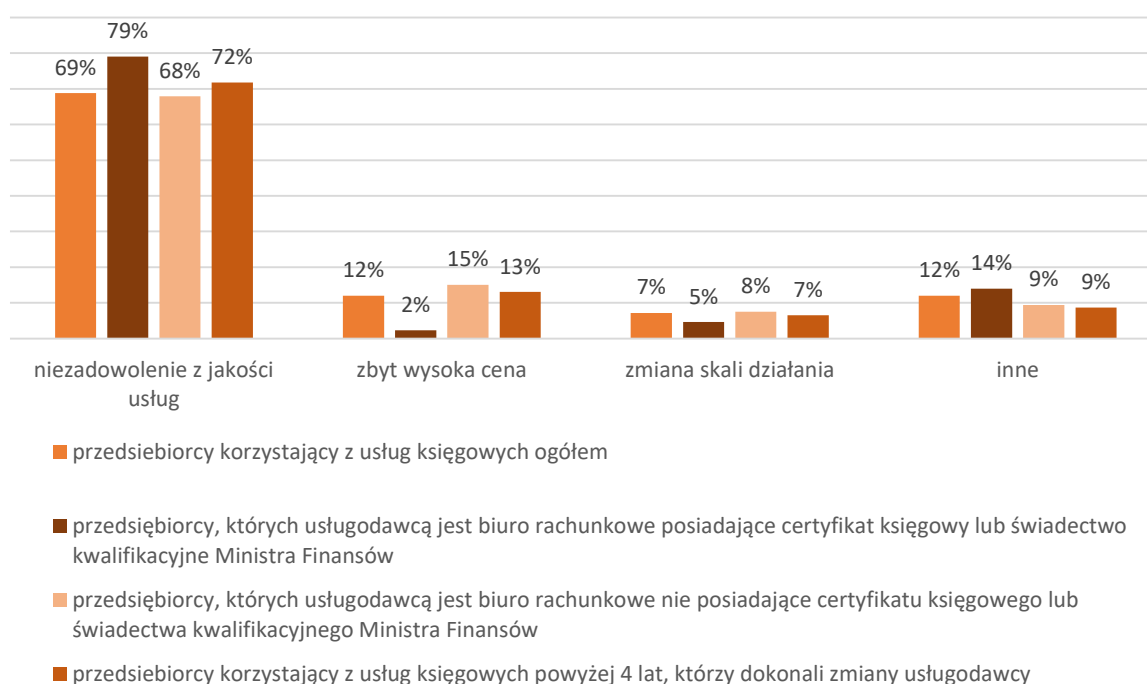
Czy w ostatnich 4 latach przedsiębiorca zmieniał firmę świadczącą usługi księgowe?

Decyzja o zmianie usługodawcy podyktowana jest przede wszystkim niezadowoleniem z jakości świadczonych usług – tak stwierdziło 69% respondentów, którzy dokonali takiej zmiany. Po 12% wskazało zbyt wysoką cenę, a także inne przyczyny (tj. zakończenie działalności dotychczasowego biura rachunkowego, zmiana biura rachunkowego z certyfikatem księgowym MF na doświadczoną księgową z polecenia), natomiast dla 7% zmiana usługodawcy podyktowana była zmianą skali działania.

Wyniki badania wskazują, iż niezależnie, czy usługodawca posiada certyfikat księgowy MF, czy też nie, główną przyczyną zmiany usługodawcy jest niezadowolenie z jakości usług. Podobnie wypowiedzieli się respondenci z grupy II korzystający z usług księgowych powyżej 4 lat (72%).

Przyczyna zmiany firmy świadczącej usługi księgowe

Czy w ostatnich 4 latach wzrosła dostępność usług księgowych?

Większość respondentów z grupy II (67%) oceniła, iż w ostatnich 4 latach wzrosła dostępność usług księgowych, 25% wskazało, iż trudno im ocenić tę zmianę, natomiast najmniej liczną grupę (8%) stanowili ci respondenci „korzystający z usług księgowych”, którzy wskazali, iż dostępność usług księgowych w ostatnich 4 latach nie wzrosła.

Wśród respondentów z grupy II, którzy zmienili w ostatnich 4 latach usługodawcę, 66% stwierdziło wzrost dostępności usług księgowych w ostatnich 4 latach, 5% było odmiennego zdania, natomiast 29% trudno jest to ocenić. Podobnie wskazali respondenci, którzy nie korzystają z usług księgowych. 70% z nich stwierdziło wzrost dostępności, 20% trudno jest to ocenić, a 10% wskazało, iż w ostatnich 4 latach nie wzrosła dostępność usług księgowych.

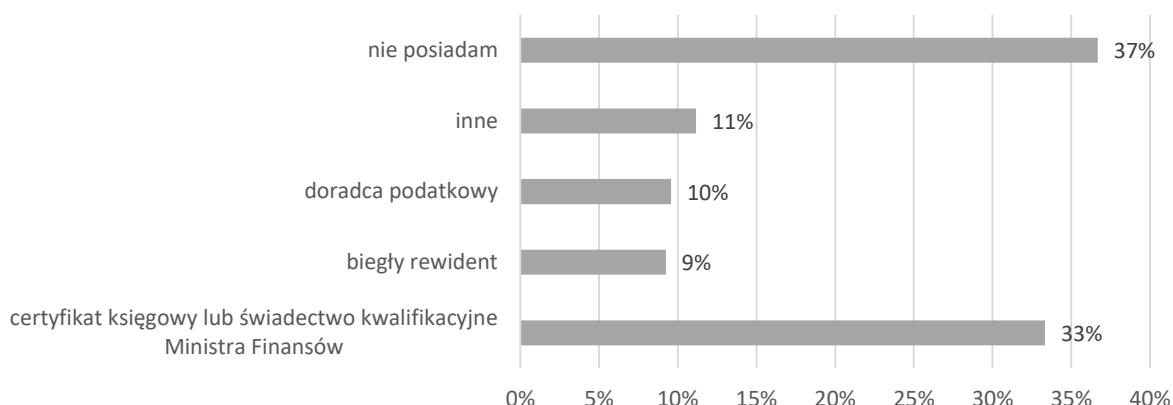
PYTANIA SKIEROWANE DO RESPONDENTÓW Z GRUPY III „POZOSTALI”

W tej części przedstawione zostały odpowiedzi na pytania skierowane do respondentów z grupy III „pozostali”.

Czy posiada Pan/Pani następujące uprawnienia zawodowe?

W grupie „pozostali” dominują respondenci, którzy nie posiadają uprawnień zawodowych (37%) oraz respondenci posiadający certyfikat księgowy MF (33%). Natomiast respondenci posiadający tytuł biegłego rewidenta, doradcy podatkowego czy też inne uprawnienia zawodowe są w mniejszości.

Uprawnienia zawodowe grupy "pozostali"

Jaką drogą uzyskał Pan/Pani certyfikat księgowy MF?

Wśród respondentów z grupy „pozostali”, którzy posiadają certyfikat księgowy MF, 65% wskazało, że uzyskało go bez egzaminu, natomiast 35% po egzaminie.

Droga uzyskania certyfikatu księgowego przez respondentów z grupy "pozostali"

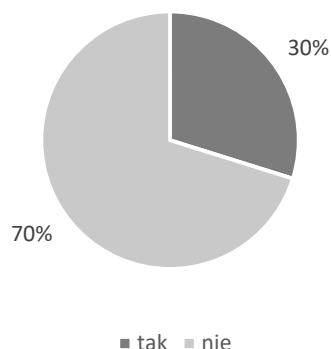

Czy po 10 sierpnia 2014 r., tj. po wejściu w życie przepisów ustawy deregulacyjnej, spotkał się Pan/Pani z przypadkami, w których wymagane było poświadczenie kwalifikacji zawodowych posiadaniem certyfikatu księgowego Ministra Finansów?

W zdecydowanej większości (70%) respondenci z grupy „pozostali”, stwierdzili, iż w ostatnich 4 latach nie spotkali się z przypadkami, w których wymagane było potwierdzenie kwalifikacji księgowych certyfikatem księgowym MF. Natomiast 30% przyznało, iż spotkało się z takimi przypadkami, w których posiadanie certyfikatu księgowego było wymagane, np. w ofertach pracy, jako wymóg obligatoryjny lub też jako dodatkowy atut.

Czy po 10 sierpnia 2014 r., tj. po wejściu w życie przepisów ustawy deregulacyjnej, spotkał się Pan/Pani z przypadkami, w których wymagane było poświadczenia kwalifikacji zawodowych posiadaniem certyfikatu księgowego Ministra Finansów?

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Podsumowując przeprowadzone badanie ankietowe warto zestawić otrzymane wyniki z głównymi założeniami, jakie zostały przedstawione w uzasadnieniu do ustawy deregulacyjnej w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Deregulacja zakładała:

1. wzrost zainteresowania świadczeniem usług księgowych (usługowego prowadzenia ksiąg)

Z przeprowadzonej ankiety wynika, iż respondenci wykonujący usługi księgowe zauważyli w ostatnich 4 latach wzrost konkurencji na rynku usług księgowych, a także odnotowali wzrost liczby zleceń. Przedsiębiorcy korzystający z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną ocenili, iż wzrosła dostępność usług księgowych.

Powyższe sugeruje, iż w ostatnich 4 latach nastąpił wzrost zainteresowania świadczeniem usług księgowych, jednakże wpływ na to mogły mieć również inne czynniki, niezdefiniowane w przeprowadzonym badaniu.

2. przejście przez rynek procesu weryfikacji księgowych pracujących w *outsourcingu* (certyfikacja księgowych przez instytucje rynkowe)

Różne instytucje funkcjonujące na rynku podejmują się stworzenia kwalifikacji rynkowych w zakresie usług księgowych. Jednakże wyniki ankiety wskazują, iż rynkowe kwalifikacje są słabo rozpoznawalne przez rynek, gdyż *większość respondentów nie zna kwalifikacji, które pojawiły się w ostatnich 4 latach*, w tym w głównej mierze przedsiębiorcy, którzy korzystają z usług biur rachunkowych.

Certyfikat księgowy MF jest wciąż najbardziej rozpoznawalnym rodzajem certyfikacji usług księgowych mimo tego, iż od ponad 4 lat nie można przystąpić do procedury jego uzyskania.

Ponadto warto zauważyć, iż według ankietowanych *kryteriami najlepiej odzwierciedlającymi kwalifikacje i poziom wiedzy księgowego są nie tylko staż pracy, doświadczenie zawodowe, czy wykształcenie, ale również posiadanie certyfikatu państwowego*. Certyfikaty lub dyplomy wydawane przez instytucje rynkowe mają dla badanych zdecydowanie mniejsze znaczenie. Respondenci zwracali również uwagę na istotną rolę aktualizacji przez osoby usługowo prowadzące księgi rachunkowe swojej wiedzy w obliczu często zmieniającego się prawa.

3. *spadek cen usług księgowych*

Odnośnie oceny zmiany stawek cen za usługi księgowe wśród ankietowanych brak jednorodności – ocena zależy od przynależności do danej grupy respondentów. Większość *wykonujących usługi księgowe* zaobserwowała w ostatnich 4 latach *obniżenie stawek cen*, zaś większość przedsiębiorców *korzystających z usług księgowych* świadczonych przez firmy zewnętrzne – *podwyższenie stawek*. *Jednakże wpływ na to mogły mieć również inne czynniki, nie zdefiniowane w przeprowadzonym badaniu.*

4. *jakość usług weryfikowana przez mechanizm rynkowy*

Jakość usług prowadzenia ksiąg rachunkowych w ostatnich 4 latach *obniżyła się*. Takiego zdania jest większość badanych zarówno tych, którzy wykonują usługi księgowe, jak i tych, którzy z tych usług korzystają. *Jednakże wpływ na to mogły mieć również inne czynniki, nie zdefiniowane w przeprowadzonym badaniu.*

Analizując powyższe należy zauważyć, iż nie wszystkie założenia deregulacji udało się osiągnąć. Przeprowadzone badanie wykazało, iż w ostatnich 4 latach jakość usług świadczonych przez biura rachunkowe obniżyła się i chociaż na ten fakt mogły mieć wpływ również inne czynniki, nie tylko deregulacja, jest to zjawisko niepokojące, które wymaga podjęcia odpowiednich działań. Ponadto nie wykształciły się skuteczne mechanizmy rynkowej certyfikacji, gdyż pojawiające się na rynku certyfikaty, licencje nie są powszechnie rozpoznawalne i nie cieszą się takim zaufaniem jak certyfikat księgowy wydawany przez Ministra Finansów. Ponadto ankietowani wskazują na potrzebę aktualizacji przez osoby prowadzące biura rachunkowe swojej wiedzy, tak aby była ona dostosowana do zmieniających się przepisów prawa.

Tym samym konieczne jest wypracowanie skutecznego, spełniającego oczekiwania rynku systemu certyfikacji, który zapewni odpowiednio wysoką jakość usług księgowych, a co za tym idzie będzie stanowił gwarancje bezpieczeństwa dla korzystających z tych usług. W tym celu konieczne jest przeprowadzenie dalszych analiz i konsultacji.